

Evaluarea rezultatelor
proiectului

„Start în educație”

— Anul IV

Raport de cercetare

Evaluarea rezultatelor proiectului „Start în educație” — Anul IV

Cercetarea de față a fost realizată în cadrul proiectului „Start în educație”, derulat de Fundația World Vision România și Fundația OMV Petrom.

În cadrul unui parteneriat cu Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, studenți practicanți au fost implicați în organizarea unor activități în teren și în derularea cercetării, sub coordonarea cadrelor didactice de la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială:

Lector universitar doctor, Cristine Palaga

Lector universitar doctor, Alina Bărbuță

și de la Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Lector universitar doctor Răzvan Predatu.

Studiul este realizat de echipa de cercetare din cadrul Fundației World Vision România formată din Adriana Stoian-Iordache, Alexandru Liță și Mihaela Lucia Ispas-Pascaru-Pag.

Colectarea datelor a fost realizată cu sprijinul grădinițelor partenere și al echipelor din teren sub îndrumarea echipei de coordonare formată din Florentina Puiu, Remus Ifrim, Carmen Țigănilă, Magda Cămănar (regiunea Nord-Est), Romana Chioreanu (regiunea Nord-Vest), Geta Ungureanu (regiunea Sud) și Denisa Pomană (regiunea Centru) și Natalia Porubin (regiunea Sud-Est).

Mulțumim colegilor facilitatori și formatori, precum și tuturor educatorilor, directorilor unităților de învățământ și reprezentanților inspectoratelor școlare pentru sprijinul deosebit în derularea proiectului și în colectarea datelor.

CUPRINS

Introducere	4
Principalele rezultate ale cercetării	7
Metodologie	11
A. Date colectate înainte și după intervenție	11
B. Date colectate în procesul de monitorizare a implementării și evaluarea procesului	12
C. Cercetarea calitativă	12
Situația inițială și nevoile identificate	14
Rezultate	19
5.1 Educatorul, catalizator al schimbării	19
◦ Dezvoltarea profesională a educatorilor	19
◦ Implementarea activităților adresate părinților prin Rețeaua educatorilor	23
◦ „ABC Grădi”, dotarea grădinițelor ca suport pentru diversificarea practicilor educaționale	24
◦ Ce relevă analiza comparativă la nivelul grădinițelor participante la studiu?	28
5.2 Familia, partener în educația timpurie	31
◦ Rezultatele intervenției „Școala Părinților”	31
◦ Rezultatele intervenției „Ghiozdănel cu viitor”	35
Recomandări	40

01 Introducere

Aflat la începutul celui de-al cincilea an de implementare, proiectul „Start în educație” promovează o abordare ecosistemică a educației timpurii, prin intervenții care sprijină dezvoltarea competențelor profesionale ale educatorilor, facilitează accesul copiilor preșcolari la resurse materiale și consolidează parteneriatul dintre familie și grădiniță cu scopul de a sprijini procesul de învățare atât în grădiniță, cât și acasă.

„Start în educație” rămâne cel mai mare proiect dedicat educației timpurii din România sprijinind, anual, peste 1.000 de comunități vulnerabile, predominant din mediul rural.

Beneficiari	Ediție	Ediția 1 An școlar 2022-2023	Ediția 2 An școlar 2023-2024	Ediția 3 An școlar 2024-2025	Ediția 4 An școlar 2025-2026	Total beneficiari
 Copii preșcolari care au primit câte un Ghiozdănel cu viitor		60.000	60.000	60.000	60.000	240.000
 Părinți participanți la atelierele de educație parentală Școala Părinților		13.407	19.719	17.551	25.954	76.692
 Grădinițe dotate cu kitul educațional ABC Grădi			1.500	1.500	1.377*	4.377
 Educatori participanți la cursul acreditat Bune practici în educația parentală			3.789	3.400	2.058	9.247
 Educatori participanți la Rețeaua educatorilor				194	206	400
 Părinți și copii participanți la atelierele de lectură și creație susținute de educatori				3.137	2.973	6.110
 Educatori-formatori, care oferă mentorat pentru alți educatori					200	200

* Cele 1.377 de grădinițe din Ediția 4 au primit în total 1.500 de kituri educaționale ABC Grădi.

Prezentul raport reunește studiile derulate pe parcursul celui de-al patrulea an de implementare al proiectului, având ca obiectiv evaluarea rezultatelor intervențiilor și sprijinirea procesului de îmbunătățire continuă. Totodată, raportul oferă o imagine integrată asupra contribuției proiectului la schimbările observate în comunitățile de implementare, evidențiind lecțiile învățate și perspectivele actorilor implicați: părinți, educatori, directori de grădiniță și reprezentanți ai Inspectoratelor Școlare Județene.

Studiul de față continuă seria analizelor de impact realizate pe parcursul implementării proiectului, completând rezultatele anilor anteriori cu date și perspective asupra celui de-al patrulea an de implementare^{1 2 3}. În fiecare an, aceste studii formulează concluzii privind rezultatele intervențiilor, recomandări pentru îmbunătățirea acestora și evidențiază posibile direcții de acțiune necesare pentru sprijinirea dezvoltării educației timpurii în mediile defavorizate.

Ce au însemnat primii patru ani de implementare a proiectului „Start în educație”?

Dezvoltarea profesională a 9.247 de educatori

- În anul patru de implementare, componenta de dezvoltare profesională a educatorilor a evoluat de la furnizarea de cursuri acreditate, către consolidarea unei comunități profesionale, capabile să susțină și să multiplice intervențiile proiectului la nivel local.
- Astfel, pe lângă continuarea programului acreditat „Bune practici în educația parentală” care a cuprins până în prezent un număr de **9.247** de educatori, proiectul a dezvoltat în anul 2026 și un mecanism integrat de formare și mentorat. Astfel, a fost lansat cursul acreditat de „Formator”, destinat unui grup de **200** de educatori selectați din rândul absolvenților cursului de „Bune practici în educația parentală”.
 - Activitatea de mentorat a reprezentat o etapă esențială în transferul competențelor dobândite în cadrul cursului către practica educațională curentă. Un element distinctiv al acestei abordări a fost efectul de multiplicare. Fiecare educator participant a avut rolul de a implica alți trei colegi din propria unitate de învățământ sau din comunitatea locală într-un proces de pregătire și colaborare pentru furnizarea atelierelor de „Școala Părinților”. Ulterior, echipele astfel formate au organizat împreună ateliere de educație parentală dedicate părinților preșcolarilor, extinzând semnificativ aria de acoperire a intervenției și contribuind la constituirea unei rețele locale de profesioniști cu competențe în promovarea educației parentale.
 - Conform raportărilor centralizate, educatorii implicați în programul de formare și mentorat au organizat ateliere la care au participat **10.020** de părinți. Aceste rezultate ilustrează capacitatea rețelei dezvoltate prin proiect de a transfera competențele dobândite către comunitate și de a amplifica contribuția intervenției dincolo de participarea directă la programul de formare.

„Rețeaua educatorilor” reprezintă un alt mecanism de implicare activă, colaborare și schimb de bune practici între cadrele didactice. În anul patru de implementare, **206** educatori au participat la activitățile Rețelei și au implicat, la rândul lor, părinții și copiii în trei tipuri de activități: atelierul de lectură, atelierul creativ și „Școala părinților”. Prin aceste activități, „Rețeaua educatorilor” creează

1 <https://worldvision.ro/wp-content/uploads/2023/09/Raport-analiza-Start-in-educatie.pdf>

2 https://worldvision.ro/wp-content/uploads/2024/09/Raport-analiza-Start-in-educatie_2024_-1.pdf

3 https://worldvision.ro/wp-content/uploads/2025/12/Studiu-de-impact-Start-in-educatie_2025.pdf

contexte de colaborare între educatori, părinți și copii și contribuie la extinderea bunelor practici și la multiplicarea intervențiilor proiectului în comunitățile educaționale.

4.377 de grădinițe și 240.000 de preșcolari au primit resurse educaționale

- Dotarea grădinițelor din comunități dezavantajate prin acordarea a **4.500** de kituri cu materiale educaționale „[ABC Grădi](#)”.
- Distribuirea de kituri educaționale pentru copiii din comunități dezavantajate — **240.000** de copii preșcolari au primit câte un pachet „[Ghiozdănel cu viitor](#)” (un ghiozdănel ce conține materiale educaționale și jucării adaptate vârstei pentru dezvoltarea abilităților cognitive și motrice).

76.000 de părinți implicați în „Școala Părinților”

- Furnizarea programului și a ghidurilor de educație parentală adresate părinților din medii dezavantajate: **76.000** de părinți au participat la atelierele „[Școala Părinților](#)”, derulate de experți din cadrul proiectului.

Lansarea platformei <https://startineducatie.ro/>

- Anul patru de implementare a însemnat și lansarea primei platforme digitale adresate educației timpurii. Platforma reunește toate resursele dezvoltate în cadrul proiectului (ghiduri, materiale video, prezentări, instrumente de lucru și alte materiale educaționale), facilitând accesul educatorilor, părinților și altor specialiști interesați la materiale informative *fundamentate pe bunele practici în domeniu*. Prin disponibilitatea permanentă și gratuită a acestor resurse, platforma contribuie la sustenabilitatea intervenției, la extinderea utilizării bunelor practici și a accesului la resurse educaționale de calitate pentru părinți, educatori și grădinițe.

Principalele rezultate ale cercetării

Educatorul, element central al mecanismului de schimbare

Rolul educatorului se conturează ca fiind central în mecanismul de schimbare urmărit prin proiect. Participarea la programul de formare profesională „Bune practici în educația parentală” este asociată cu niveluri ridicate ale competențelor percepute și ale intenției de aplicare, iar comparațiile între cele două momente de măsurare (etapa pre-intervenție și etapa post-intervenție) indică, la nivel descriptiv, evoluții favorabile pentru unele dintre competențele și practicile declarate de educatori.

Date cheie:

- Programul de formare profesională a educatorilor a fost evaluat favorabil de participanți, toate dimensiunile înregistrând ponderi de peste **95%** pentru punctajul maxim. Educatorii au apreciat *caracterul practic al cursului, structura informațiilor, deschiderea formatorilor și faptul că activitatea a oferit un spațiu de reflecție și schimb de experiență.*
- **98,2%** dintre participanți consideră că *și-au dezvoltat în mare sau foarte mare măsură competențele necesare organizării programului „Școala Părinților”, iar peste 95% declară că intenționează să utilizeze informațiile învățate.*
- La nivel descriptiv, comparația între cele două momente de măsurare (etapa pre-intervenție și etapa post-intervenție) indică evoluții favorabile pentru unele dintre competențele și practicile declarate de educatori. Cele mai vizibile creșteri se înregistrează în ceea ce privește *autoevaluarea capacității de gestionare a comportamentelor dificile (+4,8 puncte procentuale (pp))*, dar și a modului în care educatorii autoevaluează cunoașterea metodelor eficiente de comunicare cu părinții **(+4,6 pp)** și cunoașterea principiilor educației parentale pozitive **(+5,4 pp)**.

Implicarea educatorilor în cadrul proiectului

Cursul de „Formator” și „Rețeaua educatorilor” extind contribuția proiectului dincolo de dezvoltarea profesională individuală, prin crearea unor contexte pentru transferul competențelor către alți educatori și aplicarea acestora în activități concrete cu părinții și copiii. Datele indică niveluri ridicate de colaborare între educatori și de participare a părinților la activitățile organizate.

Date cheie:

- **200 dintre educatorii participanți** la cursul „Bune practici în educația parentală” și-au continuat dezvoltarea profesională prin absolvirea cursului acreditat de „Formator” și au avut rolul de a ghida alți educatori din comunitățile de apartenență, creând astfel contexte pentru multiplicarea competențelor dobândite și transferul acestora în activități concrete cu părinții.
- **peste 90%** dintre aceștia au acordat, în medie, scorul maxim pentru *colaborarea cu educatorii din comunitate* în organizarea activităților adresate părinților, iar **92,5%** au evaluat *pregătirea educatorilor* cu care au realizat activitatea ca fiind *bună* sau *foarte bună*.
- **85,4%** dintre educatori au apreciat că atelierele organizate cu părinții au avut rezultate pozitive, printre care sunt menționate:
 - îmbunătățirea relației și a comunicării dintre părinți și copii,
 - consolidarea colaborării dintre familie și grădiniță
 - dezvoltarea unor comportamente parentale pozitive.
- Un alt mecanism de multiplicare a rezultatelor în cadrul proiectului îl constituie „Rețeaua educatorilor”, prin intermediul căreia 206 educatori au implicat părinții și copiii în trei tipuri de activități: atelier de lectură, atelier creativ și educație parentală, contribuind astfel la extinderea intervenției la nivel local.
- Din perspectiva educatorilor, părinții au manifestat un interes *mare* sau *foarte mare* față de activitățile de educație parentală (**88,9%**), au participat cu entuziasm la *Atelierul de lectură în familie* (**84,1%**) și la *Atelierul tematic* (**89,9%**).
- 94,2% dintre educatori consideră că Atelierul de lectură a contribuit la stimularea interesului copiilor pentru lectură.

„ABC Grădi”, resurse pentru diversificarea practicilor educaționale

Datele privind „ABC Grădi” indică utilizarea frecventă a materialelor și integrarea acestora în practica educațională curentă. Varietatea activităților descrise de educatori și rezultatele percepute la nivelul copiilor sugerează că resursele oferite susțin diversificarea activităților și adaptarea acestora la nevoile preșcolarilor.

Date cheie:

- **96%** dintre educatori consideră materialele din kitul „ABC Grădi” ca fiind *foarte utile* și indică *utilizarea frecventă* a acestora la grupă și *integrarea lor în diverse activități educaționale*.
- Cele mai frecvent utilizate sunt materialele pentru activități de construcție, motricitate și explorare a formelor, folosite *des* sau *foarte des* de peste **95%** dintre respondenți.
- Conform răspunsurilor educatorilor, materialele sunt integrate în activități educaționale diverse: trasee aplicative, jocuri de construcție, activități de sortare și asociere, activități muzicale și plastice, jocuri pentru dezvoltarea limbajului, precum și activități care urmăresc socializarea, cooperarea și lucrul în echipă.
- Contribuțiile percepute de educatori ale materialelor din acest pachet la dezvoltarea preșcolarilor includ: îmbunătățirea motricității grosiere și fine, a coordonării și a echilibrului, precum și recunoașterea formelor geometrice și a altor elemente de bază, precum culori, litere, cifre,

zilele săptămânii, anotimpuri, precum și stimularea gândirii logice, a creativității și a exprimării artistice și muzicale.

- În același timp, comparația între cele două momente de măsurare (etapa pre-intervenție și etapa post-intervenție) indică o creștere de 5,9 puncte procentuale a ponderii educatorilor care consideră că *dispun de suficiente resurse educaționale pentru desfășurarea unor activități de calitate*, de la 42,9% la 48,8%.

Consolidarea relației familie-grădiniță

Consolidarea relației dintre familie și grădiniță este una dintre dimensiunile pentru care sursele de date oferă indicii convergente. Educatorii implicați în programul de formare și mentorat și în Rețea raportează interes și participare din partea părinților, o mare parte dintre părinți declară aplicarea acasă a informațiilor dobândite, iar reprezentanți ai grădinițelor asociază intervențiile cu o implicare mai activă a familiilor și cu schimbări în relația părinte-copil.

Date cheie:

- **98,4%** dintre părinții care au participat la „Școala Părinților” și au fost cuprinși în studiu au evaluat favorabil *utilitatea informațiilor* oferite în cadrul programului „Școala Părinților”, iar **29%** dintre respondenți au afirmat că informațiile au fost *noi* pentru ei.
- **94,9%** dintre respondenți declară că au integrat acasă, în relație cu copilul lor, informațiile învățate, iar **75,3%** consideră că *relația cu copilul este mai bună*.
- Principalele schimbări în urma organizării sesiunilor adresate părinților, observate de reprezentanții grădinițelor participanți la studiu au fost următoarele:
 - un nivel mai ridicat de înțelegere a nevoilor educaționale ale copilului de către părinți (**76,5%**)
 - îmbunătățirea comportamentului copiilor ca urmare a modului în care părinții gestionează situațiile dificile (**76,5%**),
 - implicarea crescută a părinților în activitățile de la grădiniță și în educația copilului (timp petrecut cu copilul, activități educative acasă — fiecare câte (**70,6%**))
 - reducerea unor comportamente nepotrivite ale părinților în relația cu copilul și/sau cu grădinița (**64,7%**).

„Ghiozdănel cu viitor”, resurse pentru învățare în familie

Datele privind „Ghiozdănel cu viitor” indică o utilizare frecventă a materialelor împreună de către părinți și copii și o percepție favorabilă asupra contribuției acestora la dezvoltarea copilului. Utilizarea resurselor oferă indicii privind crearea unor contexte suplimentare pentru activități comune părinte-copil și pentru continuarea acasă a unor activități educaționale.

Date cheie:

- În anul patru de implementare, **60.000** de preșcolari au primit „Ghiozdănel cu viitor”, care cuprinde rechizite, jocuri și alte materiale educaționale destinate atât dezvoltării copilului, cât și stimulării activităților comune părinte-copil.
- Materialele au fost utilizate frecvent în familie: **94,7%** dintre părinți declară că le-au folosit împreună cu copilul *des* sau *foarte des*.

- **95,1%** dintre părinți apreciază că materialele *au contribuit la dezvoltarea copiilor*, iar 93,1% că acestea i-au *ajutat să petreacă timp de calitate cu copilul*. Contribuția materialelor din ghiozdănel la petrecerea timpului împreună de către preșcolari și părinți este susținută și de mărturiile unora dintre educatori și directori.
- Părinții asociază utilizarea materialelor din ghiozdănel cu o serie de beneficii pentru dezvoltarea și exersarea abilităților copiilor, printre temele menționate regăsindu-se dezvoltarea atenției și a capacității de concentrare, exersarea abilităților logico-matematice și consolidarea abilităților deja dobândite.

Evoluții observate la nivelul familiilor

Comparațiile între etapa pre-intervenție și etapa post-intervenție indică evoluții predominant favorabile, dar diferențiate în funcție de dimensiunea analizată. Se observă o ușoară creștere a *încrederii în rolul parental* și a *timpului declarat ca fiind petrecut zilnic împreună cu copilul*, precum și evoluții mai consistente în *recunoașterea diferitelor forme de abuz și neglijare*.

Date cheie:

- Compararea celor două momente de măsurare indică o creștere cu **3,9** puncte procentuale a ponderii părinților care se declară foarte încrezători în rolul parental, de la **63%** în etapa pre-intervenție la **66,9%** în etapa post-intervenție.
- Evaluarea comparativă din etapa pre-intervenție și etapa post-intervenție indică, de asemenea, o evoluție favorabilă a timpului petrecut de părinți împreună cu copiii, arătând o creștere cu **4,6** puncte procentuale a ponderii părinților care declară că petrec *mai mult de o oră zilnic* cu copilul lor (de la **53,2%** la **57,8%**).
- Se observă, de asemenea, o evoluție favorabilă a cunoașterii diferitelor forme de abuz și neglijare a copilului de către părinții participanți la programul „Școala Părinților”.

Complementaritatea intervențiilor

Rezultatele evaluării sugerează că diferitele componente ale proiectului se completează în susținerea relației dintre educator, copil și familie. Dezvoltarea competențelor educatorilor este continuată prin mecanisme de aplicare și multiplicare, resursele „ABC Grădi” sunt integrate în activitățile desfășurate la grupă, iar „Școala Părinților” și „Ghiozdănel cu viitor” creează contexte suplimentare de implicare a familiei și de continuare a activităților educaționale acasă.

03 Metodologie

Cercetarea de față are la bază o serie de analize ce au ca scop evaluarea rezultatelor obținute prin proiectul „Start în educație” și formularea de recomandări pentru îmbunătățirea continuă a intervențiilor.

Designul cercetării combină metode cantitative și calitative. Această abordare permite atât identificarea modificărilor observate între momentele de măsurare, cât și explorarea modului în care diferitele componente ale proiectului pot contribui la rezultatele identificate. Fiecare instrument de cercetare este dezvoltat astfel încât să surprindă rezultatele și mecanismele de schimbare asociate intervențiilor implementate.

A. Date colectate înainte și după intervenție

Componenta cantitativă este construită pe baza unui design cu două momente de măsurare, pre-intervenție și post-intervenție, având ca obiectiv identificarea unor posibile schimbări între cele două momente de măsurare. În acest sens, au fost elaborate chestionare distincte pentru principalele categorii de beneficiari: părinți, educatori și directori de unitate de învățământ, instrumentele fiind dezvoltate pornind de la rezultatele urmărite pentru fiecare componentă a proiectului. Indicatorii incluși în chestionare vizează dimensiuni precum cunoștințele, atitudinile și practicile participanților, precum și percepțiile acestora asupra relevanței și utilității activităților desfășurate.

Strategia de eșantionare este non-probabilistică, prin includerea tuturor participanților eligibili care au putut fi contactați în perioada de colectare a datelor din comunitățile participante la proiect. Perioada de colectare a datelor pentru pre-intervenție a fost aprilie-mai 2026, respectiv luna iunie 2026 pentru etapa post-intervenție, la 2 luni distanță între cele două momente de măsurare.

Etapă	Părinți	Educatori	Directori
Înainte de intervenție	753	175	39
După intervenție	413	121	35

Tabel 1. Structura eșantionului

Eșantionul cuprinde comunitățile (grădinițele) pentru care sunt colectate date atât în etapa pre-intervenție, cât și în etapa post-intervenție, fiind incluse toate răspunsurile oferite de participanți la fiecare moment de colectare. Numărul mai redus de respondenți în etapa post-intervenție reflectă o rată mai redusă de participare la cel de-al doilea moment de colectare. Acest aspect trebuie avut în vedere în interpretarea diferențelor descriptive între etapa pre-intervenție și etapa post-intervenție, întrucât structura respondenților din cele două etape poate să nu fie identică. Astfel, deși

respondenții individuali nu sunt identificați prin coduri unice, comparabilitatea este susținută la nivelul comunităților, permițând analiza descriptivă a schimbărilor observate în cadrul acelorași contexte educaționale.

B. Date colectate în procesul de monitorizare a implementării și evaluarea procesului

Cercetarea include și o componentă continuă de monitorizare și evaluare a implementării intervențiilor, realizată prin intermediul unor chestionare de feedback și autoevaluare aplicate educatorilor participanți la activitățile proiectului după finalizarea activităților.

Aceste instrumente sunt dezvoltate pentru principalele intervenții adresate unităților de învățământ și personalului didactic, respectiv:

- Cursul acreditat „Bune practici în educația parentală”, cuprinzând un număr de **898 educatori** respondenți din rândul participanților la curs
- Cursul acreditat de „Formator” și programul de mentorat, un număr de **186 educatori respondenți** din rândul participanților la curs și la programul de mentorat;
- Rețeaua educatorilor, **200 educatori respondenți**;
- „ABC Grădi”, **499 educatori respondenți** din cadrul grădinițelor care au primit resursele educaționale.

Chestionarele urmăresc evaluarea percepțiilor privind relevanța și utilitatea activităților, modalitatea și frecvența utilizării materialelor educaționale, nivelul de satisfacție al participanților, evaluarea rezultatelor intervențiilor, precum și autoevaluarea competențelor și practicilor dezvoltate în urma intervențiilor. Datele colectate prin aceste instrumente completează informațiile, oferind indicii privind calitatea implementării, nivelul de satisfacție în raport cu intervențiile și schimbările percepute de către participanți.

C. Cercetarea calitativă

În completarea anchetei cantitative, **cercetarea calitativă** este realizată prin 44 de interviuri de grup și individuale, ce au inclus 52 de reprezentanți ai mediului educațional (educatori, învățători, directori și reprezentanți ai comunității locale) și 62 de părinți din 15 comunități, precum și 7 reprezentanți ai Inspectoratelor Școlare Județene. Aceste metode permit înțelegerea detaliată a perspectivelor cadrelor didactice, ale reprezentanților unităților de învățământ și a experiențelor familiilor participante în cadrul proiectului „Start în educație”.

Limitele cercetării

Rezultatele evaluării trebuie interpretate în raport cu limitele specifice designului de cercetare utilizat. Deși analiza include un design în două momente de măsurare (înainte și după intervenție), care face posibilă analiza descriptivă a schimbărilor observate la nivelul comunităților participante, respondenții individuali nefiind identificați prin coduri unice, nu este posibilă urmărirea acelorași persoane între cele două momente de colectare. În consecință, comparațiile sunt realizate la nivelul

acelorași comunități (grădinițe), iar rezultatele reflectă schimbările observate la nivel comunitar, fără a permite estimarea evoluției individuale a participanților.

Totodată, componenta cantitativă utilizează o eșantionare non-probabilistică, reprezentând un decupaj într-un moment definit al implementării (perioada aprilie-mai), rezultatele neputând fi generalizate statistic la nivelul întregii populații de părinți, educatori sau unități de învățământ preșcolar participante la proiect. Schimbările identificate trebuie interpretate și în contextul altor factori externi care pot influența evoluția indicatorilor analizați, fără a putea fi controlați integral în cadrul cercetării.

Aceste limitări au fost diminuate prin utilizarea unui design de evaluare bazat pe teoria schimbării și a unei abordări metodologice mixte, care a integrat surse multiple de date și metode complementare de colectare și analiză (chestionare pre-intervenție, chestionare post-intervenție, chestionare de feedback și autoevaluare, interviuri individuale și de grup). Triangularea informațiilor obținute din perspective diferite contribuie la creșterea robusteții interpretărilor și la formularea unor concluzii fundamentate privind contribuția proiectului la schimbările observate.

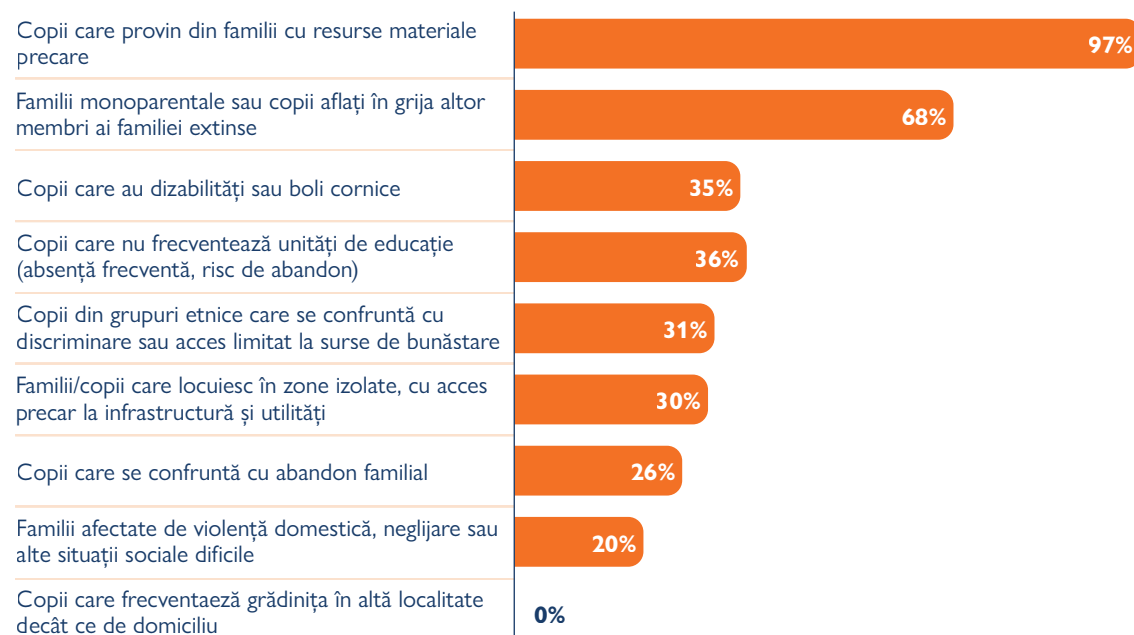
04 Situația inițială și nevoile identificate

În anul patru de implementare (2025-2026) proiectul „Start în educație” s-a desfășurat în **902** de unități de învățământ. În ceea ce privește dotarea grădinițelor cu materiale și echipamente de folosință îndelungată, precum mobilier pentru sălile de grupă, echipamente IT și alte materiale didactice durabile, **59,5%** dintre grădinițele participante declară că au beneficiat de astfel de dotări în ultimii doi ani, iar **31,9%** în urmă cu 3-4 ani. În cazul a **8,6%** dintre grădinițe, nu au fost realizate astfel de dotări sau acestea au fost asigurate doar cu sprijinul părinților și/sau al educatorilor.

În ceea ce privește **situațiile de vulnerabilitate** cu care se confruntă o parte din preșcolarii din grădinițele participante, datele furnizate prin formularul de aplicație evidențiază o diversitate de situații, prezentate în *Graficul 1*. Cele mai frecvent menționate sunt: familii cu resurse materiale precare, respectiv familii în care copiii sunt crescuți de alți membri ai familiei decât părinții (bunici sau alte rude). Într-o proporție mai redusă, grădinițele semnalează situații de vulnerabilitate asociate dizabilităților sau bolilor cronice, neparticipării sau frecvenței reduse a serviciilor de educație, precum și apartenenței la grupuri etnice care se confruntă cu discriminare sau cu acces limitat la resurse și oportunități.

Principalele situații de vulnerabilitate regăsite în grădinițele incluse în proiect 2026–%comunități (Sursa datelor: Formular aplicație grădinițe; n=902)

Pentru fiecare grădiniță, populația de copii care se regăsesc în cazurile de vulnerabilitate evidențiate de graficul anterior variază. Aproape jumătate dintre acestea, **48,7%**, au raportat că peste 30% dintre copii se regăsesc într-una sau mai multe situații de vulnerabilitate menționate, iar **44,9%** au răspuns că între 10 și 30%. În doar **6,4%** dintre grădinițe, copiii care se regăsesc în cel puțin o situație de vulnerabilitate reprezintă sub 10%, conform declarațiilor reprezentanților unităților de învățământ.

Datele calitative completează profilul de vulnerabilitate conturat prin datele cantitative, evidențind, totodată, o diversitate a situației socio-economice a familiilor din comunitățile de intervenție, de la gospodării cu venituri medii sau peste medie, până la familii aflate în situații de vulnerabilitate severă, adesea fără un venit stabil. În comunitățile dezavantajate sunt frecvent menționate lipsa unui loc de muncă stabil, munca ocazională, sezonieră ori slab remunerată și migrația pentru muncă, familiile numeroase sau monoparentale. În unele cazuri, existența mai multor copii mici, coroborată cu lipsa creșelor și a grădinițelor cu program prelungit, limitează posibilitatea părinților, în special a mamelor, de a se angaja.

Dificultățile economice sunt asociate, în relatările respondenților, cu condițiile de viață și oportunitățile educaționale ale copiilor. Unele dintre cadrele didactice au descris condiții de locuire improprie, supraaglomerate sau lipsite de facilități sanitare adecvate, precum și situații în care familiile nu își permit materiale educaționale de bază, îmbrăcăminte adecvată ori participarea copiilor la activități suplimentare.

„Avem niște copii din zonă turistică, săracii, [...] ei au grijă de animale, de vaci. Și de exemplu, acum ei locuiesc într-o rulotă. Șapte persoane într-o rulotă [...] Și dacă n-ar fi masa caldă, n-ar frecventa [grădiniță], n-ar veni. [...] Avem o oarecare problemă și cu igiena cu unii dintre [copii], dar înțeleg că sunt condițiile precare. Dacă nu au baie acasă, le e mult mai greu.”
(Educatoare, Brașov)

„Sunt copii de la țară [...], foarte mulți copii care sunt în situații dezavantajate. Părinții lucrează la câmp și nu-și permit să le cumpere un creion, o cutie de creioane colorate, sau o cariocă.”
(Director de grădiniță, Teleorman).

În ceea ce privește implicarea părinților în educație, interviurile cu reprezentanții educaționali evidențiază uneori forme diferite de implicare, inclusiv în cadrul aceleiași comunități. În anumite cazuri, educatorii menționează că părinții se implică activ în a sprijini procesul educațional al copilului, colaborează cu grădinița, se implică în proiecte și caută oportunități suplimentare de dezvoltare pentru copii. O educatoare descrie „*părinți receptivi, care se ocupă de educația copiilor, care se interesează și ce se lucrează la clasă [...] și cum să colaboreze mai departe cu școala*”, subliniind totodată că situațiile diferă considerabil între familii. În alte comunități, cadrele didactice vorbesc despre „*părinți implicați întotdeauna*”, care au sprijinit proiectele desfășurate împreună cu grădinița.

În alte cazuri, cadrele didactice intervievate asociază nivelul mai redus de implicare al unor părinți cu o serie de constrângeri care țin de contextul de viață al familiei, precum instabilitatea ocupării, programul de lucru, preocuparea pentru asigurarea veniturilor sau conștientizarea mai scăzută

privind importanța educației. Spre exemplu, o educatoare apreciază că unii părinți sunt „*ocupați și cu găsirea unui job*”, iar preocupările legate de întreținerea familiei pot face ca, în percepția sa, educația copilului să treacă temporar în plan secund. *„Păstrăm legătura cu ei cât de mult se poate. Doar că ei sunt ocupați și cu găsirea unui job. [...] Și atunci copilul este lăsat în plan secundar. Se conformează nevoilor de întreținere a familiei. Avem și părinți receptivi, care se ocupă de educația copiilor, care se interesează și ce se lucrează la clasă și ce să-i mai cumpere.”* (Educatoare, Neamț).

Accesul copiilor la educație este influențat și de alți factori structurali, precum lipsa transportului pentru copiii preșcolari, oferta insuficientă de creșe, care poate determina înscrierea copiilor cu vârstă sub 3 ani la grădiniță în lipsa altor opțiuni, insuficiența serviciilor cu program prelungit în grădinițe, distanțele mari până la unitățile de învățământ, și disponibilitatea redusă a activităților sportive, culturale sau recreative accesibile financiar. În comunitățile izolate, conform relatărilor reprezentanților educaționali, copiii beneficiază de mai puține oportunități de informare și explorare în afara mediului apropiat. În același timp, masa oferită în cadrul programelor educaționale este percepută ca un factor important pentru participare, existând situații în care aceasta contribuie direct la creșterea frecvenței și menținerea copiilor în sistemul educațional.

Este semnalată și situația migrației familiilor în alte țări și participarea discontinuă a copiilor la grădiniță. Mobilitatea familiei se suprapune vulnerabilității socio-economice și poate afecta continuitatea educațională. Pentru unii copii din comunități române vulnerabile, barierele lingvistice și mobilitatea familiei se adaugă dificultăților socio-economice și pot îngreuna integrarea și continuitatea educațională.

Dincolo de vulnerabilitățile economice, interviurile aduc în atenție și nevoi afective și relaționale. În unele interviuri, cadrele didactice asociază această nevoie cu timpul redus petrecut de familie și cu ritmul cotidian al vieții. O educatoare descrie această nevoie prin comportamentul copiilor la grădiniță.

“

„Eu am observat în ultimii ani că copiii vor din ce în ce mai mult pe partea afectivă. Părinții sunt din ce în ce mai ocupați. Din an în an se degradează relația între părinte și copil. I se vede copilului pe chip”

(Educatoare, Ialomița).

În aceeași comunitate, este menționată și presiunea timpului asupra relației părinte-copil: *„Părinții sunt într-o fugă continuă, timpul se scurge mult prea repede. Uneori, și părinții sunt la fel de neputincioși precum copiii. Iar lipsa părintelui se compensează prin ceva material.”* (Educatoare, Ialomița).

Totodată, cadrele didactice semnalează expunerea ridicată a copiilor la ecrane și rețele sociale ca fiind o altă vulnerabilitate importantă. Aceasta este adesea asociată de cadrele didactice tot cu timpul limitat petrecut de părinți cu copiii și utilizarea telefonului sau tabletei ca modalitate de ocupare a copilului. Cadrele didactice observă tot mai frecvent dificultăți de menținere a atenției și concentrării, agitație și o preocupare crescută a copiilor pentru conținutul și tendințele din mediul online. *„Cred că prezența ecranelor în viața copiilor și faptul că părinții sunt foarte ocupați — pleacă dimineața și vin seara — și astfel copiii petrec foarte mult timp pe aceste dispozitive. Ei ar sta numai pe ele. Este problema cea mai mare. E ca un drog cumva.”* (Învățătoare, Ilfov).

În paralel, este semnalată o creștere a nevoilor educaționale și de sprijin individualizat, inclusiv în cazul copiilor cu dificultăți de dezvoltare sau comportamentale. O provocare importantă este identificarea și intervenția timpurie a acestor probleme de dezvoltare. Conform relatărilor reprezentanților

educaționali, uneori părinții nu recunosc dificultățile observate de cadrele didactice și amână evaluarea de specialitate sau demersurile necesare pentru accesarea serviciilor recomandate.

Principalele nevoi identificate

Răspunsurile directorilor unităților de învățământ în etapa pre-intervenție (n=39) evidențiază un profil mixt al resurselor disponibile în grădinițele participante la sondaj. Potrivit reprezentanților unităților de învățământ, majoritatea grădinițelor beneficiază de echipamente IT (laptop, videoproector) și de acces la internet, însă doar aproximativ jumătate dintre acestea au suficiente materiale educaționale adecvate vârstei și necesare pentru desfășurarea activității la grupă. Sunt semnalate, de asemenea, nevoi privind infrastructura, în special în ceea ce privește existența spațiilor exterioare de joacă sau a sălilor destinate activităților comune sau activităților cu părinții. Accesul la resurse umane specializate reprezintă o altă zonă în care sunt identificate nevoi, în special privind personalul de sprijin, precum consilier școlar, mediator sau asistent social.

Datele calitative completează această imagine și evidențiază diferențe între tipurile de resurse disponibile și resursele necesare activităților curente la grupă. Conform interviurilor, o parte dintre grădinițe au beneficiat de investiții în mobilier, echipamente IT, table interactive, imprimante și alte dotări, în special prin programe finanțate din fonduri europene sau prin sprijinul autorităților locale. Participanții remarcă în general o îmbunătățire față de anii anteriori, însă subliniază că aceste investiții nu acoperă întotdeauna nevoia de materiale specifice educației preșcolare, în special materiale consumabile utilizate zilnic, jucării educative, cărți, planșe, acuarele, creioane, materiale pentru activități practice și alte asemenea.

„Pe partea de resurse educaționale stăm cam prost. Statul (prin bani UE) a făcut dotări de mobilier și mijloace de calcul. Marea majoritate a ceea ce avem [materiale educaționale] provin din donații, sponsorizări sau din buzunarul părinților. De aceea, aceste kituri au fost foarte bine venite.”
(Reprezentant ISJ)

Unii respondenți subliniază că, în pofida utilității dotărilor digitale, activitățile desfășurate la această vârstă necesită în continuare și materiale palpabile, care pot fi manipulate și utilizate prin joc.

Capacitatea de a acoperi aceste nevoi diferă semnificativ de la o comunitate la alta și depinde inclusiv de implicarea administrației locale și de resursele pe care comunitatea reușește să le mobilizeze. În unele cazuri, reprezentanții educaționali spun că necesarul este completat din fonduri proprii, din contribuția educatoarelor sau a părinților, sau uneori din sponsorizări.

Interviurile detaliază și nevoile privind infrastructura, identificate și de chestionarul anterior intervenției, precum: lipsa locurilor de joacă exterioare, insuficiența spațiilor și a facilităților pentru îngrijirea copiilor sau lipsa personalului auxiliar. În acest context, materialele educaționale oferite prin proiecte sunt percepute ca un sprijin important, întrucât răspund unor nevoi curente care rămân adesea insuficient acoperite din finanțarea obișnuită a grădinițelor.

Dincolo de nevoile semnalate privind resurse educaționale din grădinițe, reprezentanții unităților de învățământ evidențiază o serie de nevoi la nivelul preșcolarilor și al familiilor acestora. Acestea privesc, în primul rând, nevoi de bază, precum îmbrăcăminte, încălțăminte, rechizite în cazul familiilor vulnerabile, dar și condiții care pot facilita accesul și participarea la educație, precum asigurarea unei mese calde în grădinițele cu program normal sau depășirea dificultăților generate, în unele

comunități, de distanța dintre grădiniță și locuințele copiilor. Totodată, este evidențiată și nevoia de servicii specializate de intervenție timpurie, precum logopedie, consiliere psihologică, asistență medicală și sprijin calificat pentru copiii cu CES sau întârzieri în dezvoltare. Reprezentanții grădinițelor consideră, de asemenea, că preșcolarii au nevoie de mai multe oportunități de socializare, explorare și de participare la activități culturale, sportive și extracurriculare, care să le dezvolte limbajul, autonomia, inteligența emoțională și capacitatea de relaționare. Alte nevoi importante privesc siguranța fizică și emoțională a copiilor, stabilitatea și predictibilitatea mediului familial, precum și o implicare mai activă a părinților în educația și dezvoltarea lor, susținută prin programe de educație parentală și sprijin pentru familiile vulnerabile.

În ansamblu, unele familii au nevoie de sprijin integrat, care să contribuie la asigurarea resurselor materiale necesare, consolidarea capacității de a susține educația și dezvoltarea copilului și întărirea colaborării dintre familie, grădiniță și comunitate.

5.1 Educatorul, catalizator al schimbării

Dezvoltarea profesională a educatorilor

Anul patru al proiectului s-a concentrat pe consolidarea componentei de formare și dezvoltare profesională adresată educatorilor. Pe parcursul celor patru ani de implementare, **9.247** de educatori au urmat cursul acreditat „Bune practici în educația parentală”, număr ce reprezintă o pondere de **24%** prin raportare la numărul total al cadrelor didactice din învățământul preșcolar din România la nivelul anului școlar 2023-2024 (37.900), conform Institutului Național de Statistică (2025)⁴.

Cum văd educatorii programul de formare?

Cursul „Bune practici în educația parentală” continuă să fie foarte apreciat de educatorii participanți. Rezultatele chestionarului de feedback completat de 898 de educatori indică un nivel ridicat de satisfacție și o evaluare favorabilă a relevanței și aplicabilității programului. Toate dimensiunile analizate au înregistrat ponderi de peste **95%** ale acordării punctajului maxim. Cele mai apreciate dimensiuni au fost *prestația formatorului (98%)* și *metodele și modul de predare (97,6%)*, niveluri similare fiind înregistrate pentru *importanța subiectelor discutate*, *calitatea informațiilor* și *utilitatea practică*.

Satisfacția față de cursul „Bune practici în educația parentală” %-2026 (Sursa datelor: Chestionar feedback curs; n=898)

Importanța subiectelor discutate în cadrul cursului	96%
Utilitatea practică a informațiilor prezentate	95,1%
Calitatea informației prezentată în cadrul cursului	96%
Metodele și modul de predare	97,6%
Prestația formatorului	98,4%

4 https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/sistemul_educational_in_romania_2023_2024_0.pdf

De la formare la practică: intenția de aplicare a cunoștințelor

Peste **95%** dintre participanți declară că *intenționează să utilizeze informațiile învățate în mare sau în foarte mare măsură*. Totodată, **98,2%** consideră că au dobândit, în mare sau în foarte mare măsură, *competențele necesare pentru organizarea activităților de tip „Școala Părinților”*. Rezultatele indică astfel atât o intenție ridicată de aplicare a cunoștințelor, cât și încredere în pregătirea pentru derularea activităților adresate părinților.

Percepția asupra deschiderii și interesului părinților

Încrederea ridicată în propriile competențe este însoțită de o evaluare ceva mai rezervată a *disponibilității părinților* de a participa la activitățile propuse. **84,7%** dintre educatori anticipează un nivel ridicat de implicare a părinților, în timp ce **13%** adoptă o poziție neutră, iar o pondere redusă estimează o disponibilitate scăzută.

Diferența dintre încrederea în competențele proprii (**98,2%**) și percepția privind disponibilitatea părinților de a se implica (**84,7%**) sugerează că educatorii anticipează provocări mai degrabă în mobilizarea și participarea familiilor decât în propria capacitate de a organiza activitățile. Modul efectiv de implicare a părinților și dificultățile întâmpinate în implementare sunt analizate ulterior, pe baza chestionarelor post-intervenție și a datelor calitative.

Datele calitative sunt consistente cu analiza feedback-ului colectat prin intermediul chestionarelor, cursul fiind în general apreciat, atât din perspectiva conținutului, cât și din perspectiva interacțiunii cu formatorul. Participanții apreciază caracterul practic al cursului, structura informațiilor și deschiderea formatorilor, dar și faptul că activitatea a deschis un spațiu de reflecție și schimb de experiență. Una dintre educatoare remarcă deschiderea formatorului *„Cu o deschidere spre comunicare extraordinară. [...] cu răbdare față de noi. Și informațiile foarte bine structurate când au fost prezentate”* (Educatoare, Argeș). O altă educatoare aduce în atenție competențele dobândite în urma participării *„Pentru mine, practic, a fost o acumulare de cunoștințe pentru a mă dezvolta. Pentru a putea comunica mai bine cu părinții. Pentru a descoperi punctele slabe ale mele în comunicare [...] Adică a contat mult, foarte mult”* (Educatoare, Argeș). Un alt aspect reliefat în aprecierile educatoarelor este și atmosfera de colaborare și sprijin regăsită la curs *„Era un curs în care puteam să ne exprimăm tot ceea ce simțeam, toate neajunsurile. [...] era o comunicare și o empatie între mine și colege. A fost super ok!”* (Educatoare, Cluj).

Dincolo de aprecierea generală a cursului, interviurile cu educatori și directori relevă și rezultate percepute în plan profesional și personal. Pentru unii educatori, experiența de formare este percepută ca aducând beneficii în îmbunătățirea stilului de comunicare cu părinții și în dezvoltarea unor abordări mai reflexive în relație cu părinții. *„Eu mi-am luat foarte multe materiale din el și am pregătit pentru consilierea cu părinții. [...] Dar, în schimb, multe dintre ele le aplic cu copiii.”* (Educatoare, Brașov).

Totodată, răspunsurile educatorilor evidențiază și extinderea formării dincolo de participanții direcți la curs, prin mecanismele de multiplicare dezvoltate în cadrul proiectului. Astfel, în unele comunități, educatorii menționează că au distribuit părinților materiale din cadrul cursului sau au continuat parcursul prin organizarea de ateliere cu părinții. *„Materiale pe care le-am făcut la curs. Acele materiale, eu le-am postat părinților. [...] să fie un schimb de experiență, cumva, de idei între noi.”* (educator, Argeș); *„După ce am făcut cursul acesta de educație parentală, ne-am înscris la Rețeaua educatorilor. Noi două. Și am făcut activitățile prevăzute [...] și ateliere tematice...de lectură și creație.”* (Educatoare, Alba).

Interviurile sugerează că aceste mecanisme de transfer pot contribui la apropierea părinților de grădiniță. Într-unul dintre cazuri, este descrisă apariția unui spațiu de dialog mai consistent între familii și cadrele didactice, părinții ajungând ulterior să propună ei înșiși activități. *„S-a creat un spațiu de dialog, s-a creat o prietenie între părinți, s-a creat dialogul acela între părinți și cadre*

didactice. [...] Acum [...] vin la școală și ne propun ateliere, ne propun diferite activități de relaxare cu copiii.” (Educator/director, Argeș).

În același timp, datele calitative completează perspectiva privind nevoile de formare ale educatorilor, evidențind o serie de teme de interes pentru formarea profesională. Cele mai frecvente propuneri vizează integrarea copiilor cu CES, consilierea părinților, gestionarea situațiilor dificile la grupă și schimbul de experiență.

Implicarea educatorilor în cadrul proiectului și exemple de bune practici

Transferul competențelor dobândite nu s-a limitat doar la practica individuală a educatorilor. În anul patru, proiectul a urmărit explicit multiplicarea acestora prin cursul de „Formator”, programul de mentorat și „Rețeaua educatorilor”.

Cursul de Formator și Programul de mentorat

Pe parcursul anului patru de implementare, **200** dintre educatorii care au participat la cursul „Bune practici în educația parentală” au continuat parcursul de dezvoltare profesională prin absolvirea cursului acreditat de „Formator”, oferit gratuit în cadrul proiectului. După finalizarea acestuia, educatorii au preluat rolul de a ghida și a sprijini alți educatori, în vederea organizării activităților de educație parentală „Școala Părinților”.

La finalul activităților, **186** de educatori au completat un chestionar de evaluare privind desfășurarea programului, percepția asupra nivelului de implicare și interes al părinților.

Peste **90%** dintre respondenți au acordat, în medie, scorul maxim pentru colaborarea din cadrul celor trei ateliere. Interacțiunea *față în față* a fost apreciată drept cea mai eficientă modalitate de comunicare, completată de discuțiile telefonice și de utilizarea aplicației WhatsApp. Totodată, **92,5%** dintre educatori apreciază nivelul inițial de pregătire al educatorilor cu care au colaborat ca fiind *bun* sau *foarte bun*.

Interesul manifestat de părinți în cadrul activităților a fost evaluat favorabil de educatori, **91,2%** dintre aceștia apreciind că părinții au manifestat un interes *mare* sau *foarte mare*. Rezultatul este în acord cu așteptările exprimate anterior de educatori privind participarea părinților, **88,4%** anticipând un nivel ridicat de interes. În ceea ce privește organizarea activităților, **71,9%** dintre educatori apreciază că organizarea atelierelor *nu a fost dificilă*. Pentru ceilalți, dificultățile au fost asociate în principal cu timpul disponibil, coordonarea, calendarul de organizare a activităților și mobilizarea părinților.

Rezultatele percepute de educatori

În evaluarea subiectivă a rezultatelor atelierelor, **85,4%** dintre educatori au apreciat impactul asupra părinților ca fiind *pozitiv semnificativ*, conform scalei utilizate în chestionar, iar **11,3%** ca fiind *moderat*. Analiza răspunsurilor deschise evidențiază faptul că principalele rezultate pozitive percepute de educatori sunt asociate cu schimbări în *relația părinte-copil, consolidarea colaborării dintre familie și grădiniță și dezvoltarea unor comportamente parentale pozitive*.

Cel mai frecvent rezultat menționat este **îmbunătățirea relației și a comunicării dintre părinți și copii**. În răspunsurile lor, educatorii descriu schimbări percepute în comportamentul părinților, referitoare la o atenție mai mare acordată nevoilor emoționale ale copiilor, utilizarea comunicării bazate pe ascultare activă și empatie și petrecerea unui timp de calitate mai îndelungat împreună cu copiii. Un formator sintetizează această schimbare astfel: *„Părinții au devenit mai răbdători cu copiii, au înțeles cât de importantă este comunicarea”* (Educatore, Constanța). În același sens, un alt respondent remarcă faptul că *„cel mai semnificativ rezultat al atelierului a fost creșterea nivelului de*

conectare emoțională dintre părinți și copii, reflectată în comunicare mai deschisă și reducerea comportamentelor conflictuale” (Educatoare, Constanța).

O a doua categorie importantă de rezultate observate de respondenți privește **consolidarea parteneriatului dintre familie și grădiniță**. Unii respondenți au perceput o participare mai activă a părinților, o colaborare mai strânsă cu cadrele didactice și o creștere a încrederii reciproce. După cum afirmă unul dintre respondenți, *„S-a consolidat parteneriatul dintre familie și grădiniță, iar părinții au manifestat o implicare mai activă în susținerea dezvoltării și educației copiilor”* (Educatoare, Constanța).

Un alt rezultat perceput de educatori îl reprezintă **adoptarea unor practici parentale pozitive**. O parte dintre respondenți au observat că unii părinți au început să utilizeze strategii bazate pe disciplină pozitivă, încurajare și comunicare calmă, oferind exemple privind înlocuirea pedepselor cu strategii învățate la „Școala Părinților”. Unul dintre formatori notează că *„în loc să se concentreze exclusiv pe sancționarea comportamentelor negative, mulți părinți au adoptat strategii bazate pe încurajare, comunicare calmă și consolidarea comportamentelor pozitive”* (Educatoare, Suceava).

O parte din răspunsurile la întrebarea deschisă subliniază, de asemenea, faptul că educatorii au perceput interes și receptivitate din partea părinților față de activități. După cum remarcă o educatoare, *„Părinții au fost foarte interesați și receptivi la informațiile transmise, la exemplele de bune practici de pe parcursul atelierului, mai ales că majoritatea sunt la primul copil, iar copiii sunt la grupa mică, deci în primul an de grădiniță. Au exprimat că le sunt de mare ajutor materialele transmise (Ghidul Jocurile copilăriei și cel cu exemple de activități: Hai la joacă cu copilul tău!) și că intenționează să le folosească ori de câte ori au ocazia. S-au arătat interesați pentru participarea și la alte ateliere de formare pe diferite teme legate de educația parentală”* (Educatoare, Vaslui). Un alt respondent sintetizează această idee afirmând că *„Am observat că părinții sunt mult mai deschiși spre schimbare când nu se simt judecați, ci primesc soluții practice, ca cele din Ghid”* (Educatoare, Dolj).

Rețeaua educatorilor

„Rețeaua educatorilor” reunește cadre didactice formate în educație parentală, care duc mai departe experiența și resursele proiectului prin activități organizate în propriile comunități. Pe parcursul anului patru de implementare al proiectului, **206** de educatori au participat în rețea, motivațiile acestora combinând dezvoltarea profesională cu oportunitatea de schimb de experiență, sprijinirea părinților și apropierea familiilor de grădiniță. Aceștia au implicat părinții și copiii în trei tipuri de activități: atelier de lectură, atelier creativ și educație parentală, contribuind astfel la extinderea intervenției la nivel local.

Datele din chestionar ne arată că majoritatea respondenților afirmă că principala motivație de implicare în rețea este *dorința de perfecționare profesională, accesul la metode moderne și învățarea continuă*. Totodată, pentru mulți dintre participanți principala motivație constă în *oportunitatea de a face parte dintr-o comunitate profesională și de a împărtăși experiențe*. Nu în ultimul rând, educatorii participanți declară că sunt motivați de dorința de *sprijini părinții și a apropia familiile de mediul educațional*, precum și de a contribui la *dezvoltarea copiilor și la reducerea inegalităților educaționale*. *Resursele și materialele oferite de proiect reprezintă un motiv important de participare, alături de implementarea unor metode inovatoare și instrumente moderne*.

Chestionarul aplicat educatorilor care au derulat activitățile de educație parentală prin intermediul rețelei evidențiază un nivel foarte ridicat de satisfacție față de sprijinul metodologic primit. Astfel, **98,5%** dintre participanți au evaluat această componentă cu unul dintre cele mai ridicate două calificative. În mod similar, **98%** au acordat nota maximă pentru *sprijinul și informațiile primite de la experții proiectului și pentru suportul oferit pe parcursul implementării activităților*.

Implementarea activităților adresate părinților prin Rețeaua educatorilor

Educație parentală

Din perspectiva educatorilor, participarea părinților la activitățile de educație parentală organizate prin „Rețeaua educatorilor” a fost ridicată: **62%** estimează că au participat peste 80% dintre părinții grupei, iar aproape o treime indică o participare între 50% și 80%. Nivelul ridicat de participare este în concordanță cu interesul perceput de educatori, **88,9%** apreciind că părinții au manifestat un interes *mare* sau *foarte mare* față de activitățile de educație parentală. Interesul pentru materialele puse la dispoziție a fost, de asemenea, ridicat.

Atelierul de lectură în familie

Potrivit educatorilor, activitatea a fost primită favorabil de părinți, **84,1%** apreciind că aceștia au participat cu *entuziasm*, iar **14,4%** că au primit-o *bine*. Activitatea de lectură și povestire desfășurată împreună de către părinți și copii a fost realizată în majoritatea cazurilor, **79,8%** dintre respondenți răspunzând afirmativ și **20,2%** *parțial*. **94,2%** dintre respondenți percep activitatea ca având un rol în stimularea interesului copiilor pentru lectură.

Răspunsurile deschise ale educatorilor oferă exemple privind schimbările percepute în interesul copiilor pentru lectură și în practicile de lectură în familie. Unul dintre educatori menționează faptul că „*au fost fascinați și au cerut cărți acasă pentru a le citi împreună cu părinții*” (Educatoare, Argeș). De asemenea, un alt educator menționează că „*În urma atelierului de lectură copiii și părinții au dorit să împrumute cărțile cu povești, prin rotație, realizând astfel o bibliotecă mobilă*” (Educatoare, Dâmbovița). Alți educatori au văzut în atelierul de lectură o oportunitate de consolidare a relației părinte-copil „*Atelierul de lectură a creat un moment valoros de apropiere între părinți și copii, prin citirea împreună a poveștilor din seriile Franklin și Mog. Activitatea a fost apreciată pentru atmosfera caldă și interactivă, iar recomandarea ar fi organizarea mai frecventă a unor astfel de întâlniri, deoarece încurajează lectura, comunicarea și timpul de calitate petrecut în familie*” (Educatoare, Cluj). O educatoare din Harghita sintetizează sugestiv atmosfera creată în cadrul atelierului de lectură „*Părinții și-au luat copiii în brațe și le-au citit povestea din carte, ceea ce a consolidat legătura dintre părinți și copii. A fost o bucurie să-i privesc și să-i ascult*”.

Atelierul tematic

Atelierul tematic este o activitate educațională desfășurată în grădiniță împreună cu copiii și părinții, care utilizează jocul, creativitatea și învățarea aplicată pentru a sprijini dezvoltarea copiilor și implicarea părinților în procesul educațional. Materialele utilizate pentru organizarea atelierului au fost evaluate foarte favorabil de educatori: **98,5%** le consideră *potrivite* sau *foarte potrivite*, iar **95,7%** apreciază că acestea au fost *suficiente* pentru desfășurarea activităților. Receptivitatea părinților a fost, de asemenea, percepută ca fiind ridicată, **89,9%** dintre educatori apreciind că aceștia au participat cu *entuziasm*, iar **8,7%** că au primit *bine* activitatea.

Rezultatele percepute ale acestei activități sunt, de asemenea, favorabile: **95,7%** dintre educatori consideră că *părinții au înțeles mesajul central al atelierului*, **94,7%** apreciază că *preșcolarii au fost implicați activ în realizarea activității*, iar **96,2%** consideră că *activitatea a contribuit la întărirea relației părinte-copil*.

Răspunsurile educatorilor la întrebarea deschisă privind atelierul tematic completează rezultatele referitoare la atelierul de lectură, evidențiind modul în care activitățile comune se completează în creșterea implicării părinților și susținerea relației afective părinte-copil. Răspunsurile indică faptul că atelierele creative sunt văzute de educatori ca având un rol în consolidarea relației părinte-copil,

dar și asupra colaborării dintre familie și grădiniță. Activitățile din cadrul atelierului tematic au fost percepute de mulți educatori ca experiențe emoționale și educative, care stimulează creativitatea copiilor, implicarea părinților și sentimentul de apartenență la comunitatea educațională. O educatoare din județul Maramureș surprinde atmosfera creată în timpul atelierelor printr-o formulare simplă, dar sugestivă: „*A fost o activitate atât de emoționantă și creativă*” (Educatore, Maramureș). În același sens, o educatoare din județul Buzău evidențiază contribuția atelierelor la consolidarea relației dintre părinți și copii „*Părinții au înțeles mesajul zilei, axat pe iubire, apreciere și conexiune, iar activitatea a contribuit vizibil la întărirea relației părinte-copil prin momente de colaborare și exprimare emoțională. Recomand organizarea periodică a unor astfel de ateliere, deoarece creează contexte valoroase de apropiere și comunicare autentică*” (Educatore, Buzău).

Analizate împreună, rezultatele indică existența unor condiții favorabile pentru funcționarea mecanismului de multiplicare prin mentorat: colaborarea strânsă între educatorii care au participat la curs și colegii acestora pe care i-au sprijinit în organizarea activităților și receptivitate ridicată percepută din partea părinților. În același timp, dificultățile menționate de o parte dintre educatori evidențiază constrângeri operaționale legate de timp, coordonare și mobilizarea părinților.

Astfel, rezultatele converg în susținerea mecanismului de schimbare care plasează educatorul într-un rol de catalizator între intervențiile proiectului și familie. Formarea profesională este asociată cu un nivel ridicat al competențelor percepute și al intenției de transfer în practică, în timp ce datele comparative între etapa pre-intervenție și etapa post-intervenție indică evoluții favorabile ale unor indicatori direct legați de educația parentală și de percepția privind comunicarea cu familia. Programul de mentorat și Rețeaua educatorilor ilustrează modul în care aceste competențe sunt transferate dincolo de participarea la curs, prin organizarea efectivă a activităților cu părinții și prin multiplicarea intervenției la nivelul comunităților. Niveluri ridicate de participare și interes ale părinților, semnalate de educatori, indică receptivitate față de activitățile propuse, inclusiv în condițiile în care mobilizarea familiilor fusese anticipată inițial de educatori drept una dintre provocările implementării. Cu toate acestea, una dintre provocările menționate de educatori este legată de mobilizarea părinților. În completare, datele calitative descriu schimbări percepute de educatori în relația familie-grădiniță, comunicarea părinte-copil și practicile parentale. Astfel, convergența surselor de date sugerează că o posibilă contribuție a intervenției nu rezidă exclusiv în dezvoltarea competențelor individuale ale educatorilor, ci și în capacitatea acestora de a transfera competențele dobândite către relația cu familiile și de a crea contexte concrete de implicare a părinților în educația copiilor.

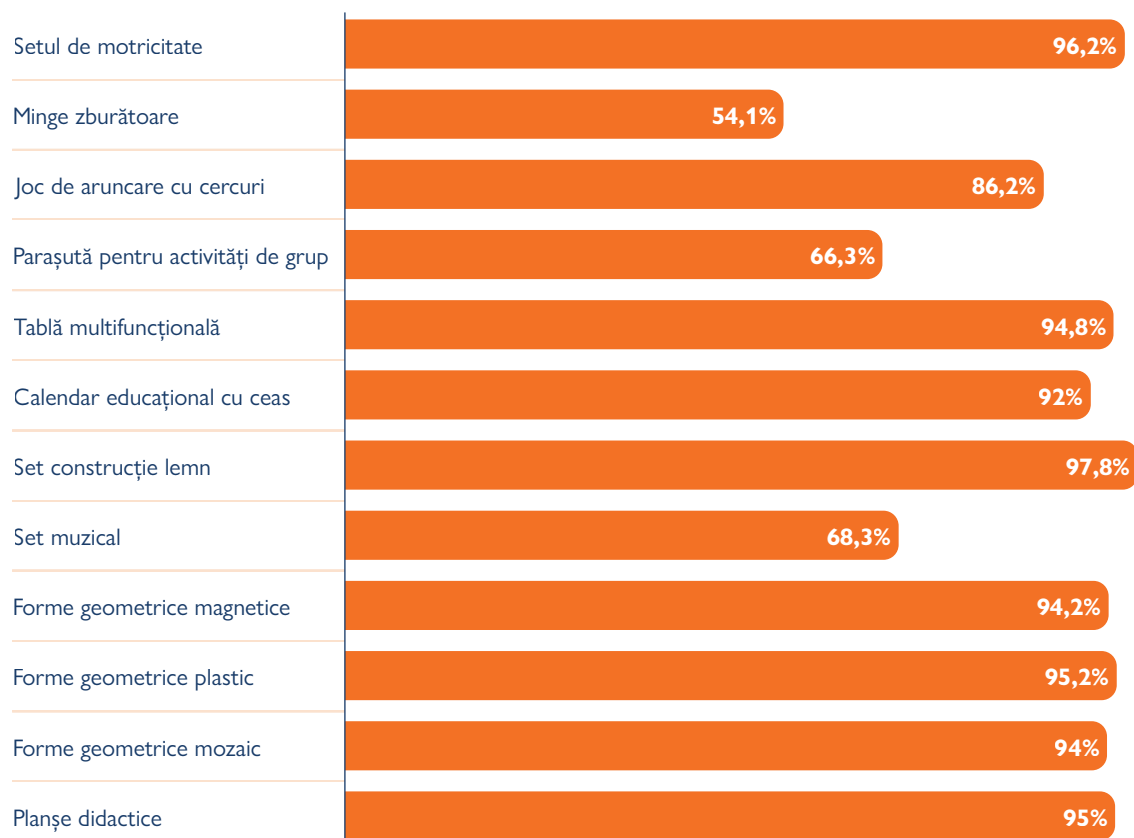
„ABC Grădi”, dotarea grădinițelor ca suport pentru diversificarea practicilor educaționale

Kitul „ABC Grădi” include materiale didactice destinate dezvoltării copiilor preșcolari pe plan psihomotoric, cognitiv, precum și socio-emoțional. Materialele pot fi utilizate în activități didactice interactive și jocuri cu rolul de a sprijini dezvoltarea unor competențe precum motricitatea și coordonarea, orientarea spațială, concentrarea și atenția, creativitatea și imaginația, recunoașterea literelor, cooperarea și înțelegerea regulilor sociale. Potrivit sondajului realizat, la care au participat 499 de educatori, majoritatea materialelor educaționale din kitul „ABC Grădi” sunt utilizate frecvent în grădinițe. În ceea ce privește modul de utilizare, în **57,1%** din grădinițe, materialele sunt utilizate prin rotație la toate grupele, în **33,3%** din grădinițe acestea au fost împărțite între grupe. În **9,5%** dintre grădinițe, materialele sunt utilizate la nivelul unei singure grupe, în această categorie regăsindu-se și o pondere ridicată a grupelor mixte.

Cum au fost integrate materialele în activități educaționale?

Frecvența de utilizare a materialelor din kit este, în ansamblu, ridicată, dar diferă în funcție de tipul resursei. Materialele cu cea mai frecventă utilizare sunt cele destinate *activităților de construcție, motricitate și explorare a formelor*, pentru care ponderile educatorilor care declară că utilizează des sau foarte des depășesc 95%. La polul opus, *setul muzical* (68,3%), *parașuta pentru activități de grup* (66,3%) și *mingea zburătoare* (54,1%) sunt utilizate cu o frecvență mai redusă. Răspunsurile foarte rar și deloc au însă, în ansamblu, ponderi reduse, sugerând că majoritatea resurselor sunt integrate, cel puțin ocazional, în activitățile educaționale. Evaluarea generală a kitului este, de asemenea, foarte favorabilă, 96% dintre educatori apreciind materialele ca fiind *foarte utile*.

Frecvența utilizării materialelor din kitul „ABC Grădi” %-2026 (Sursa datelor: Chestionar feedback n=499)

Răspunsurile educatorilor la întrebările deschise arată că materialele educaționale din acest pachet au fost integrate în activități educaționale diverse, adresând simultan mai multe domenii de dezvoltare. Cele mai frecvente activități exemplificate de educatori au vizat *dezvoltarea motricității grosiere și fine, a coordonării și echilibrului, precum și recunoașterea formelor geometrice, a altor elemente de bază* (culori, litere, cifre, zilele săptămânii, anotimpuri etc.). Totodată, activitățile desfășurate au vizat *stimularea gândirii logice, a creativității și a exprimării artistice și muzicale*. Materialele au fost integrate în *trasee aplicative, jocuri de construcție, activități de sortare și asociere, activități muzicale sau plastice și jocuri de dezvoltare a limbajului*.

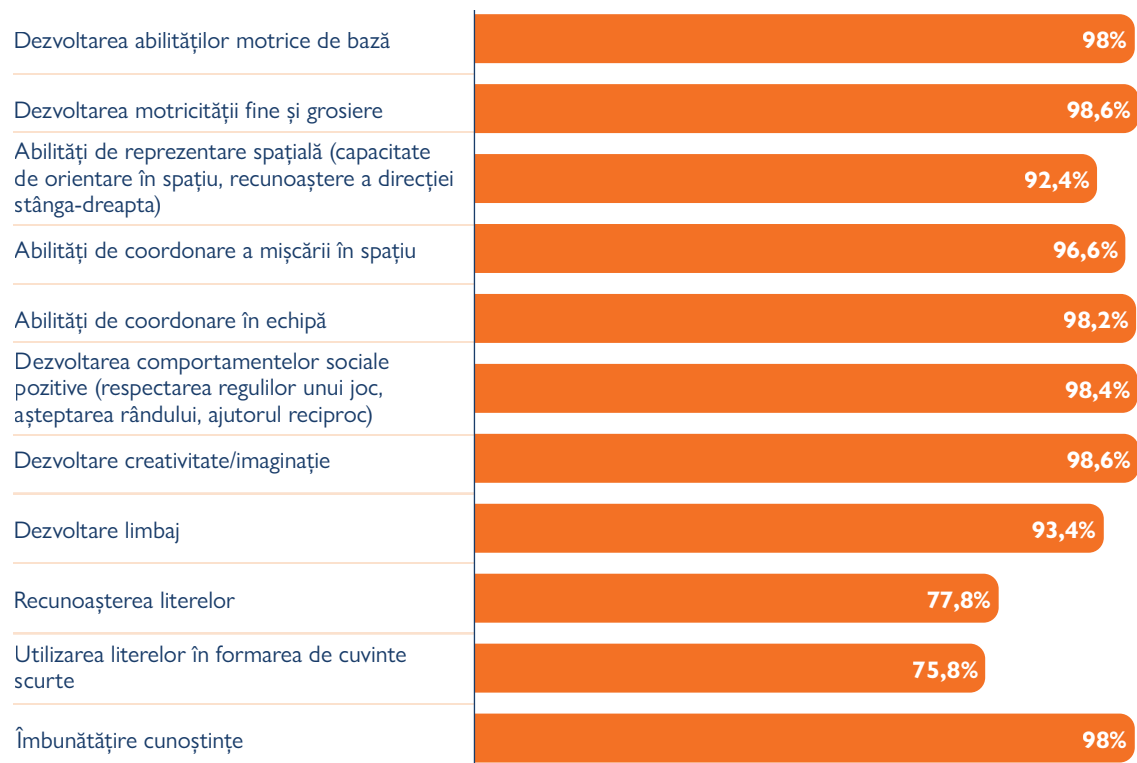
Pe lângă dobândirea unor cunoștințe și deprinderi specifice, educatorii au urmărit și dezvoltarea unor abilități generale, precum: *atenția, colaborarea, răbdarea, încrederea în sine, comunicarea, cooperarea și respectarea regulilor*. Activitățile au combinat adesea mai multe domenii de dezvoltare (de ex., un traseu motric putea include identificarea unei litere sau culori), iar activitățile muzicale puteau sprijini simultan ritmul, coordonarea, exprimarea emoțiilor și lucrul în echipă. Exemplele

oferite indică o utilizare integrată a resurselor, aceeași activitate combinând frecvent obiective motrice, cognitive, socio-emoționale și de comunicare.

Ghidul „ABC Grădi” este, de asemenea, o resursă utilă, frecvent utilizată de educatori, **61,1%** dintre aceștia declarând că activitățile desfășurate cu materialele din pachetul educațional „ABC Grădi” *au fost inspirate din ghid*. **98,6%** dintre respondenți apreciază că informațiile și recomandările prezentate în Ghidul pentru utilizarea produselor din kitul „ABC Grădi” sunt *suficiente și cuprinzătoare*.

Ce schimbări percep educatorii la nivelul preșcolarilor?

Schimbări percepute la nivelul preșcolarilor %-2026 (Sursa datelor: Chestionar feedback n=499)

Percepțiile educatorilor asupra contribuției materialelor la dezvoltarea copiilor sunt favorabile pentru toate dimensiunile analizate, dar evidențiază unele diferențe între domenii. Cele mai ridicate aprecieri se concentrează în zona *dezvoltării motrice, sociale și creative*, unde ponderile răspunsurilor favorabile depășesc **98%**. Valori comparativ mai reduse sunt înregistrate *pentru achizițiile timpurii de literație, respectiv recunoașterea literelor (77,8%) și utilizarea acestora pentru formarea unor cuvinte scurte (75,8%)*. Per ansamblu, rezultatele sugerează că beneficiile percepute de educatori sunt mai pronunțate în domeniile motric, social și creativ. Ponderile mai reduse înregistrate pentru indicatorii de literație trebuie interpretate și în raport cu faptul că aceștia au fost evaluați la nivelul tuturor grupelor de vârstă, de la grupa mică la grupa mare, fără diferențiere în funcție de vârsta preșcolarilor.

Perspectiva directorilor unităților de învățământ în etapa post- intervenție (n=35) completează evaluarea educatorilor, evidențiind contribuții percepute atât la nivelul practicilor educaționale, cât și la nivelul participării copiilor. Astfel, 95,2% dintre directori apreciază că materialele au contribuit, în mare sau în foarte mare măsură, la *diversificarea activităților desfășurate la grupă și la adaptarea mai ușoară a acestora la nevoile diferite ale copiilor*. Aceeași pondere consideră că materialele au contribuit la *creșterea interesului și a participării copiilor*, inclusiv a celor mai retrași sau mai puțin implicați, iar 90,5% indică o contribuție la creșterea capacității copiilor de a *desfășura activități practice*. Totodată, toți directorii respondenți apreciază că materialele au contribuit la creșterea

autonomiei copiilor în timpul activităților. O pondere mai redusă (**66,7%**) apreciază că materialele au contribuit la o *mai bună implicare a copiilor cu CES în activitățile de grup*. Această diferență față de ceilalți indicatori indică o dimensiune ce necesită o explorare suplimentară, cu atât mai mult cu cât, în răspunsurile privind nevoile grădinițelor, sunt menționate și resurse adaptate copiilor cu CES.

Datele calitative relevă, de asemenea, o imagine apreciativă asupra materialelor din pachetul „ABC Grădi”, atât din perspectiva utilității materialelor, cât și a calității acestora. Reprezentanți educaționali intervievați consideră că materialele sunt *foarte utile* în desfășurarea activităților curente la grupă și permit exersarea unor abilități diverse, precum *motricitatea, socializarea, cooperarea și jocul în echipă*.

Materialele sunt apreciate și pentru versatilitatea lor, putând fi integrate în activități educaționale diverse și, în unele cazuri, inclusiv în activități desfășurate împreună cu părinții. *„Orice fel de material este binevenit într-o grădiniță mai ales pentru că noi aici avem nevoie de multe materiale, multă creativitate, să avem multe lucruri la dispoziție ca să creăm activități frumoase.”* (Educatore, Teleorman).

În același timp, unii dintre respondenți evidențiază faptul că disponibilitatea unor materiale suplimentare facilitează diversificarea activităților într-un context în care grădinițele au nevoie de resurse variate. O dimensiune distinctă evidențiată de o parte dintre respondenți privește accesul tuturor copiilor la aceleași resurse educaționale, inclusiv în comunitățile caracterizate de diferențe socio-economice.

„**Kiturile acelea sunt extraordinare pentru că sunt lucruri pe care noi le folosim la grupe. Și atunci copiii toți beneficiază în aceeași măsură și cel care are un anumit status social și cel care are un status social mai precar.**”
(Director grădiniță, Ilfov)

Un alt educator aduce în atenție entuziasmul preșcolarilor care au avut acces la aceste resurse prin intermediul proiectului.

„**S-au bucurat foarte mult și părinții și copilașii și sunt [copii] care nu ar fi avut acces la kituri ABC Grădi sau la materialele din Ghiozdănel, probabil, fără acest proiect.**”
(Educatore/directoare, Cluj)

Relatările educatorilor indică și o receptivitate ridicată a preșcolarilor față de materiale, exprimată prin entuziasm, curiozitate și dorință de explorare.

„**Am folosit materialele la grupă. Au fost primite cu mare entuziasm. [...] În momentul în care au apărut materialele noi, toți au vrut să le manipuleze și să le folosească.**”
(Educatore, Cluj)

Modul de utilizare a materialelor educaționale

Potrivit respondenților, materialele din kit sunt utilizate în mod variat și integrate în activitățile curente de la grupă, atât pentru dezvoltarea motricității, cât și pentru activități artistice, muzicale și cognitive. Tabla multifuncțională, instrumentele muzicale, materialele pentru pictură, formele geometrice, cuburile și cercurile sunt folosite pentru activități adaptate vârstei preșcolarilor, de la învățarea culorilor și a formelor, până la activități creative și exerciții de coordonare sau activități ce vizează dezvoltarea de competențe specifice vârstei. Setul de motricitate este menționat în mod particular ca fiind printre cele mai frecvent utilizate materiale: *„Folosim și tabla, folosim și instrumente muzicale, tuburile de culoare. Am pictat foarte mult. [...] Facem diferite picturi, să zic așa, pe folie alimentară, de exemplu.”* (Educatore, Brașov); *„Pe centre [...] și în activitățile de sine stătătoare și cele integrate și cele extracurriculare și în Școala Verde, Școala Altfel, deci pot fi integrate cu ușurință aproape [...] orice.”* (Educatore, Neamț).

Din perspectiva modului de utilizare, interviurile arată că materialele sunt utilizate în activități adaptate vârstei, de multe ori în comun de mai multe grupe, ceea ce indică modul de valorificare a resurselor disponibile. În anumite grădinițe, cu un număr mai mare de grupe, educatorii menționează și nevoia de suplimentare a kiturilor.

Răspunsurile indică și preocuparea cadrelor didactice pentru menținerea materialelor în stare bună, în special în condițiile utilizării lor comune:

„Setul de motricitate rămâne tot timpul în cutie, se pune la loc. Încercăm să avem grijă de ele, să nu le stricăm. Că v-am zis, ne sunt de ajutor tuturor. Deci nu doar mie la grupă, toată lumea le folosește”

(Educatore, Brașov)

În anumite cazuri însă, utilizarea materialelor din kit este limitată de constrângeri de infrastructură, în special de spațiul insuficient al sălilor de grupă pentru organizarea activităților motrice.

„La ABC Grădi mie mi-au plăcut foarte mult și colegilor, cele de motricitate. [Totuși], simt că spațiul din sala noastră de grupă nu ne permite întotdeauna. Și când avem activități la sport, la domeniul psihomotric, și facem trasee, ne e greu să tragem de fiecare dată mese scaune”

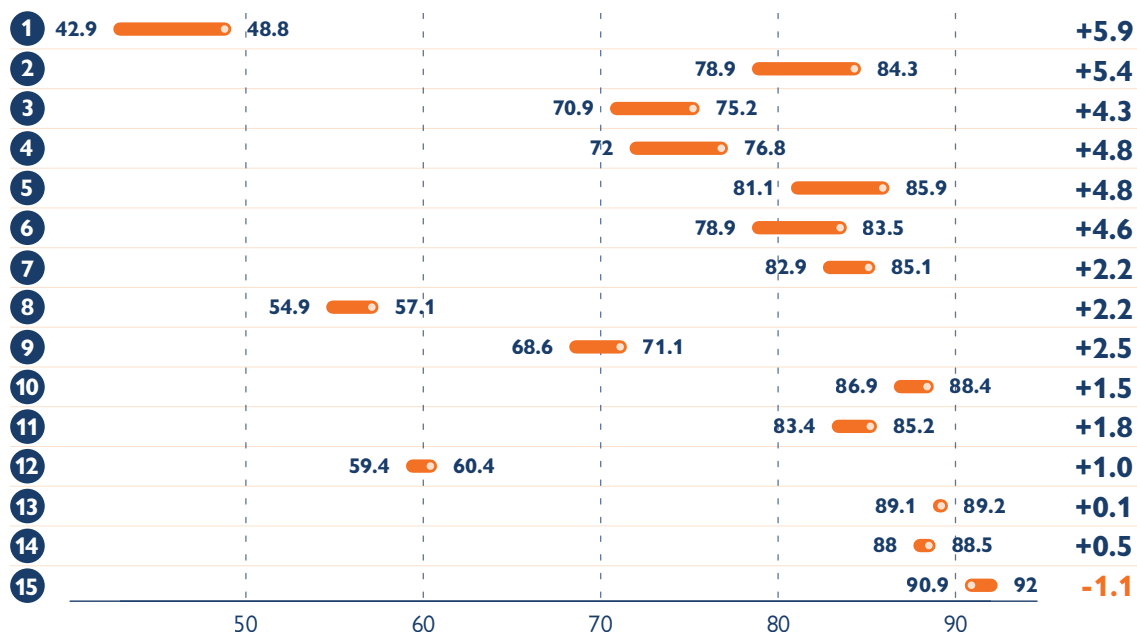
(Educatore, Alba).

Ce relevă analiza comparativă la nivelul grădinițelor participante la studiu?

Compararea datelor rezultate în urma completării chestionarelor de către educatorii din grădinițele participante la proiect cuprinse în eșantion, înainte și după implementarea intervenției, evidențiază o tendință generală de creștere pentru indicatorii privind modul în care educatorii se raportează la propriile competențe în relația cu părinții și preșcolarii, precum și legat de relația grădiniță-familie.

Evoluția indicatorilor privind percepția educatorilor între cele două momente de măsurare 2026 (Sursa datelor: Anchetă pre/post-intervenție n=175/n=121)

PRE (înainte de intervenție) POST (la 2 luni după intervenție)

1 Am suficiente resurse educaționale pentru a desfășura activități de calitate	9 Părinții preșcolarilor înțeleg importanța frecventării grădiniței
2 Cunosc principiile educației parentale pozitive	10 Există o comunicare constantă și deschisă între educatori și părinți
3 Părinții preșcolarilor sunt implicați activ în educația copiilor	11 Mă simt pregătit(ă) să discut cu părinții despre dificultățile copiilor
4 Reușesc să gestionez eficient comportamentele dificile ale copiilor	12 Simt că am resursele necesare pentru a sprijini dezvoltarea socio-emoțională a copiilor
5 Comunicarea cu părinții preșcolarilor este deschisă și constantă	13 Grădinița sprijină părinții în înțelegerea nevoilor copiilor
6 Cunosc metode de lucru și modalități de comunicare eficiente cu părinții, inclusiv cei din medii vulnerabile	14 În desfășurarea activităților educaționale la grupă, folosesc materiale educaționale moderne care stimulează creativitatea și implicarea activă a preșcolarilor
7 Reușesc să adaptez activitățile la nevoile copiilor din grupă	15 Activitățile educaționale desfășurate cu copiii la grupă pun accent pe joc, explorare și interacțiune
8 Reușesc să gestionez eficient activitatea cu copiii cu CES (Cerințe educaționale speciale)	

Cele mai mari creșteri descriptive se înregistrează pentru o serie de indicatori corespunzători domeniilor vizate de intervențiile adresate educatorilor și grădinițelor. Astfel, percepția privind *disponibilitatea resurselor educaționale* crește cu **5,9** puncte procentuale între cele două momente de măsurare (**42,9%** la **48,8%**), evoluție concordantă cu intervenția proiectului privind îmbunătățirea accesului grădinițelor la resurse educaționale. De asemenea, se observă o creștere de **5,4** puncte procentuale a ponderii educatorilor care declară că *cunosc principiile educației parentale pozitive*, rezultat care este în concordanță cu participarea acestora la programele de formare.

Rezultatele indică, totodată, o evoluție favorabilă a percepției educatorilor asupra *relației dintre grădiniță și familie*. Comparativ cu datele colectate pre-intervenție, în etapa post-intervenție, educatorii respondenți apreciază într-o măsură mai mare că părinții sunt *implicați activ în educația copiilor* (**+4,3** puncte procentuale), că *procesul de comunicare cu părinții este deschis și constant* (**+4,8** puncte procentuale) și că *dețin metode și modalități eficiente de comunicare cu părinții* (**+4,6**

puncte procentuale). Indicatorii prezintă o evoluție favorabilă între cele două momente de măsurare, rezultatele fiind convergente cu obiectivele componentei de educație parentală și dezvoltare profesională a educatorilor.

Se remarcă, de asemenea, evoluții favorabile ale percepției educatorilor asupra propriilor competențe profesionale. Ponderea celor care declară că reușesc să gestioneze eficient comportamentele dificile ale copiilor crește cu **4,8** puncte procentuale, iar cea a educatorilor care afirmă că reușesc să adapteze activitățile la nevoile copiilor cu **2,2** puncte procentuale.

Pentru o serie de indicatori, valorile se mențin relativ stabile și la niveluri ridicate între cele două momente de măsurare. De exemplu, aprecierea privind *sprijinul oferit de grădiniță părinților pentru înțelegerea nevoilor copiilor* (**89,1%** la **89,2%**), *utilizarea materialelor educaționale moderne* (**88,0%** la **88,5%**) sau *accentul pus pe joc, explorare și interacțiune în activitățile educaționale* (**92%** la **90,9%**) indică un nivel ridicat al acestor practici încă din etapa inițială. Nivelurile ridicate înregistrate încă din etapa inițială limitează amplitudinea variațiilor posibile, astfel încât diferențele reduse observate pentru acești indicatori indică mai degrabă menținerea unor practici deja consolidate decât schimbări între cele două momente de măsurare.

În ansamblu, datele comparative între cele două momente de măsurare indică mai degrabă consolidarea unui profil deja favorabil al practicilor educaționale, însoțită de evoluții pozitive mai vizibile pentru unii indicatori, în special accesul la resurse, educația parentală, comunicarea cu părinții și gestionarea comportamentelor dificile ale copiilor.

5.2 Familia, partener în educația timpurie

Rezultatele intervenției „Școala Părinților”

Părinții reprezintă un actor esențial în educația copiilor, iar acest lucru este transpus și în proiectul „Start în educație”. Peste 26.000 de părinți au participat la „Școala Părinților” în anul patru de implementare. Prin intermediul acestei componente acestei componente părinții au parcurs teme referitoare la etapele dezvoltării copilului, gestionarea emoțiilor, relația părinte-copil, protecția copilului și alte teme legate de educația parentală.

Cum au apreciat părinții participarea la „Școala Părinților”?

Evaluarea programului de către participanți la studiu este foarte favorabilă. Informațiile prezentate în cadrul „Școlii Părinților” au fost considerate *foarte utile* de **88,6%** dintre respondenți și *mai degrabă utile* de **9,8%**. Doar **1,2%** au avut o apreciere neutră, în timp ce **0,4%** au răspuns că *nu știu* sau *nu pot aprecia*. Astfel, **98,4%** dintre participanții care au completat chestionarul au evaluat favorabil utilitatea informațiilor oferite în cadrul programului.

Chestionați în privința noutății informațiilor, **29%** dintre respondenți au afirmat că informațiile *au fost noi și nu le știau dinainte*, **62,7%** au afirmat că *știau o parte dintre informații, dar că au fost și informații noi*. Doar **8,2%** dintre respondenți au răspuns că *știau deja cele mai multe dintre informațiile prezentate*.

Datele calitative descriu o experiență a participării la sesiunile de educație parentală ca plăcută și antrenantă. Părinții intervievați precizează faptul că atmosfera a fost interactivă și plăcută, apreciind modul de comunicare al formatorului, dar și interacțiunea cu ceilalți participanți. Pentru unii, participarea a avut și o componentă de validare emoțională: *„am observat că și alți părinți întâmpină aceleași dificultăți ca noi [...] am simțit așa o eliberare că nu sunt singura”* (Părinte, Argeș).

Rolul interacțiunii în comunitatea de părinți formată cu ocazia întâlnirilor din „Școala Părinților” este subliniat de mai mulți participanți. Pentru unii părinți sesiunile au facilitat învățarea între participanți *„Ne-am învățat chiar noi între noi”* (Părinte, Iași) și împărtășirea situațiilor personale: *„Fiecare și-a spus povestea. Au intervenit și alți părinți. A fost ceva liber”* (Părinte, Argeș).

Utilitatea și accesibilitatea resurselor

Resursele puse la dispoziție pentru aprofundarea temelor abordate au fost, de asemenea, utilizate de o mare parte dintre participanți. **72,4%** dintre respondenți au declarat că *au urmărit materialele online sau ghidul părinților*, în timp ce **19,8%** au afirmat că *nu au accesat aceste materiale*, iar **7,8%** au răspuns că *nu știu sau nu pot să aprecieze*.

Ghidul părinților este evaluat favorabil atât din perspectiva accesibilității informațiilor, cât și a utilității acestora. Astfel, **83,5%** apreciază informațiile ca fiind *foarte utile* și **15,7%** consideră că informațiile

sunt mai degrabă utile. Doar **0,8%** dintre respondenți au afirmat că *nu știu sau nu pot aprecia utilitatea informațiilor* din ghid. În ceea ce privește accesibilitatea acestora, **87,5%** dintre respondenți apreciază informațiile ca fiind *pe înțelesul tuturor*, în timp ce **11,4%** consideră că *unele informații incluse în Ghid sunt ușor de înțeles, în timp ce altele sunt mai dificil de înțeles*. **1,2%** dintre respondenți au răspuns că *nu știu sau nu pot aprecia accesibilitatea informațiilor prezentate în Ghidul părinților*.

Ce spun părinții că au învățat sau s-a schimbat?

Dincolo de utilitatea percepută a informațiilor, răspunsurile părinților indică un nivel ridicat de aplicare declarată a celor învățate *în relația cu copiii*. **94,9%** dintre părinții care au răspuns la chestionar au afirmat că *au aplicat acasă ce au învățat* în relația cu copilul/copiii lor. Pe de altă parte, doar **2,7%** au răspuns că *nu au aplicat acasă*, în timp ce **2,4%** *nu pot aprecia*.

Participarea la „Școala Părinților” și parcurgerea Ghidului părinților se reflectă și în percepția părinților asupra relației cu copilul, astfel, **75,3%** dintre părinți afirmă că au o *relație mai bună cu copiii* lor în urma participării, în timp ce **24,3%** afirmă că *relația este la fel*. Doar **0,4%** au răspuns că *nu știu sau nu pot aprecia* dacă relația lor cu copilul/copiii s-a îmbunătățit.

În ceea ce privește rezultatele percepute ale participării la „Școala Părinților”, relatările părinților intervievați indică experiențe diferite, părinții menționând exemple ce merg de la reflecția asupra propriului comportament până la aplicarea concretă, în familie, a unor idei și exemple prezentate în cadrul sesiunilor. Pentru unii participanți, un prim rezultat a constat în **creșterea atenției acordate propriilor reacții și modului de interacțiune cu copilul**. Un părinte descrie această schimbare astfel:

„Personal, mi-a dat multe teme de gândire și multe să aplic cu copilul în casă. În general, să fiu mult mai atentă în primul rând la mine și apoi în interacțiunea cu copilul. [...] Eu, cel puțin, vorbesc din punctul meu de vedere, n-am fost atentă la emoțiile lui. Și mi-a dat un imbold, așa, ca să fiu mult mai atentă și mult mai implicată”
(Părinte, Suceava).

În alte interviuri, această reflecție este însoțită de exemple concrete de practici transpuse în relația cu copilul. Sunt menționate utilizarea jocurilor prezentate în cadrul sesiunilor: *„Mi-au rămas jocurile respective, care le-am aplicat cu copilul și au avut efect. Super!”* (Părinte, Suceava); dar și schimbarea modului de gestionare a unor situații tensionate. Un participant descrie, de exemplu, încercarea de a introduce un moment de calm înaintea discuției cu copilul: *„Să încerci atunci când este o situație și te enervezi [...] să încerci să te calmezi, să nu spui tot ceea ce gândești în momentul respectiv. [...] Să-l lași să se liniștească și noi și ei și abia apoi să încercăm să discutăm, să vedem care a fost problema”* (Părinte/învățător, Argeș).

Răbdarea și gestionarea reacțiilor în relația părinte-copil apar frecvent în percepțiile părinților privind aplicarea celor discutate. O mămică descrie inclusiv modul în care a transferat informațiile către tatăl ei și o schimbare percepută la nivelul familiei: *„Am încercat să lucrez mai mult la răbdare, la răbdarea noastră ca părinți. [...] Când am ajuns acasă [...] am explicat cât de important este să ne menținem noi răbdarea și calmul și liniștea și cât de multă stare le transmitem copilului atunci când noi suntem ok. Și de atunci, da, într-adevăr, s-a schimbat ceva în familia noastră”* (Părinte, Ialomița).

Într-un alt interviu, schimbarea este asociată cu prezența mai activă în relația cu copilul: *„Eu am văzut schimbare la mine. Am încercat să fiu mai prezent. [...] Am văzut foarte mult importanța prezenței noastre în viața copilului și am încercat să fiu mai prezent”* (Părinte, Argeș).

Cunoștințele pe care părinții declară că le-au reținut se concentrează în special asupra înțelegerii și validării emoțiilor copilului, gestionării propriilor emoții și reacții, stabilirii limitelor și regulilor cu blândețe și dezvoltării răbdării în relația cu copilul. Un părinte sintetizează mai multe dintre aceste elemente:

„Am discutat [...] cât de important e să le înțelegem emoțiile și cum să le validăm emoțiile și cum să impunem limite și reguli, dar cu blândețe, nicidecum cu țipete, urlete și așa mai departe. Cât de important e să avem răbdare și să ne formăm răbdarea în timp” (Părinte, Ialomița).

Ce reflectă analiza comparativă între cele două momente de măsurare?

Încrederea în rolul parental

La nivelul percepțiilor părinții au fost întrebați despre cât de încrezători se simt în rolul de părinți. Încrederea părinților în propriul rol parental se situa la un nivel ridicat încă din etapa pre-intervenție, **63%** afirmând că se simt foarte încrezători, **32,9%** considerându-se destul de încrezători. Doar **3,1%** au răspuns că nu se simt nici încrezători, nici neîncrezători, **1,3%** au afirmat că nu se simt deloc încrezători sau puțin încrezători, iar **0,7%** au ales varianta nu știu. În etapa post-intervenție, ponderea părinților care se consideră foarte încrezători crește la **66,9%**, în timp ce **31,1%** au răspuns că sunt destul de încrezători. Totodată, ponderea răspunsurilor neutre scade la **1,9%**. Comparativ, datele indică o ușoară deplasare a răspunsurilor către nivelul maxim de încredere în rolul parental (**+3,9** puncte procentuale), în contextul unui nivel inițial deja ridicat. Evoluția observată este în concordanță cu direcția urmărită prin activitățile de educație parentală ale proiectului, fără a putea fi atribuită direct participării.

Achiziții privind cunoștințele

Recunoașterea formelor de abuz și neglijare

Compararea rezultatelor din cele două momente de măsurare indică o evoluție favorabilă în ceea ce privește recunoașterea de către părinți a diferitelor forme de abuz și neglijare asupra copilului. Creșteri ale ponderii răspunsurilor care recunosc aceste situații drept forme de abuz se înregistrează pentru toți indicatorii analizați. Cea mai mare diferență se observă în cazul bătăii ocazionale în scopul educării, recunoscută ca formă de abuz de **79,7%** dintre respondenți în etapa pre-intervenție și de **85,4%** în etapa post-intervenție (**+5,7 pp**). O evoluție similară se înregistrează pentru recunoașterea situațiilor de neînscrisere sau neasigurare a participării copilului la grădiniță/școală ca forme de abuz sau neglijare (**82,2%** la **87,6%**; **+5,4 pp**).

Creșteri sunt observate și în recunoașterea exploatării copilului prin muncă (**88,0%** la **92,2%**; **+4,2 pp**) ca formă de abuz, a violenței verbale (**87,2%** la **91,0%**; **+3,8 pp**), a bătăii frecvente (**88,4%** la **92,2%**; **+3,8 pp**) și a situațiilor în care părintele nu acordă suficientă atenție protecției și dezvoltării sănătoase a copilului (**84,4%** la **88,3%**; **+3,9 pp**).

Evoluțiile observate nu se limitează doar la formele explicite de violență fizică, ci se regăsesc și în identificarea unor forme de abuz sau neglijare asociate protecției, îngrijirii și participării copilului la educație.

Recunoașterea efectelor neglijării și abuzului asupra copiilor

Setul de întrebări cu privire la abuz a fost completat de un alt set de întrebări care a urmărit înțelegerea de către părinți a posibilelor efecte ale acestora asupra dezvoltării și comportamentului copilului.

Compararea răspunsurilor între etapa pre-intervenție și etapa post-intervenție reflectă o evoluție favorabilă pentru majoritatea dimensiunilor analizate, însă diferențele sunt în general mai reduse și mai puțin uniforme decât în cazul recunoașterii formelor de abuz și neglijare.

Cele mai mari creșteri se înregistrează în ceea ce privește asocierea abuzului și neglijării cu dezvoltarea fizică mai lentă (55,2% la 58,7%; +3,5 pp) și cu tristețea sau manifestările depresive (77,7% la 80,8%; +3,1 pp). Creșteri mai reduse sunt observate pentru asocierea cu comportamentele violente (82,3% la 84,5%; +2,2 pp), comportamentele riscante sau de autovătămare (80,8% la 83%; +2,2 pp), încrederea de sine scăzută (72,1% la 73,5%; +1,4 pp) și dificultățile de învățare și performanța școlară scăzută (59,3% la 60,7%; +1,4 pp). În cazul dificultăților de comunicare sau vorbire, ponderea răspunsurilor afirmative rămâne practic constantă (61,6% la 61,7%).

Pentru mai mulți indicatori, evoluția este însă mai nuanțată, observându-se creșteri ușoare sau moderate ale răspunsurilor afirmative, însoțite, pentru unii indicatori și de creșteri ale răspunsurilor de tip *nu știu*. Comparativ cu recunoașterea formelor de abuz și neglijare, unde diferențele de la pre la post-intervenție sunt mai consistente, înțelegerea consecințelor acestora asupra copilului reprezintă o dimensiune în care schimbările observate sunt mai moderate și în care, pentru anumiți indicatori, precum dificultățile de comunicare, comportamentele violente, comportamentele riscante sau de autovătămare și dificultățile de învățare, se remarcă și un grad ușor mai ridicat de incertitudine.

Cum văd reprezentanții grădinițelor rezultatele?

Din perspectiva directorilor unităților de învățământ participanți la etapa post-intervenție (n=35), activitățile desfășurate în cadrul „Școlii Părinților” au fost evaluate favorabil, fiind considerate *foarte utile* de 94,1% dintre respondenți și *mai degrabă utile* de 5,9%. Totodată, 94,1% dintre directori indică faptul că feedbackul primit din partea părinților participanți a fost *pozitiv*.

Principalele schimbări observate de reprezentanții grădinițelor în urma organizării sesiunilor adresate părinților au fost următoarele: un nivel mai ridicat de înțelegere a nevoilor educaționale ale copilului de către părinți (76,5% dintre respondenți, în mare sau foarte mare măsură), îmbunătățirea comportamentului copiilor ca urmare a modului în care părinții gestionează situațiile dificile (76,5%), implicarea crescută a părinților în activitățile de la grădiniță și în educația copilului (timp petrecut cu copilul, activități educative acasă — fiecare câte 70,6%) și reducerea unor comportamente nepotrivite ale părinților în relația cu copilul și/sau cu grădinița (64,7%). Un alt rezultat menționat spontan a fost „deschidere mai mare a unor părinți în a cere sprijinul și sfatul educatoarei atunci când întâmpină probleme comportamentale acasă”.

Convergența dintre autoevaluările părinților și percepțiile reprezentanților grădinițelor oferă indicii că informațiile transmise în cadrul programului nu se reflectă exclusiv la nivelul utilității percepute, ci au fost asociate de respondenți și cu schimbări în practicile parentale și în relația cu copilul.

Interviurile cu educatori, directori sau învățători evidențiază o receptivitate ridicată a părinților participanți, chiar și în situațiile în care mobilizarea inițială a fost dificilă. În unele comunități, educatorii descriu o reticență inițială, urmată de o schimbare a atitudinii după participarea la prima sesiune. „Majoritatea cred că au venit și de nevoie [...] dar după primul atelier, multe mămici au fost foarte încântate [...] sunt mai deschise la astfel de activități cum a fost Școala Părinților [...] dacă o să mai avem parte de astfel de întâlniri, nu o să mai fie atât de dificil să le atragem.” (Educatore, Olt)

Pe parcursul interviurilor educatorii aduc în atenție **relevanța unor teme** pentru părinți, precum:

- **comunicarea cu copilul și autoreglarea emoțională**, reflectată în capacitatea de a gestiona propria reacție înainte de a răspunde copilului. În acest sens, unul dintre educatori semnalează importanța gestionării cu *„calm propriile emoții și să le înțeleagă nevoile”* (Educatore, Ilfov). Un alt educator menționează importanța învățării comunicării *asertive și pe înțelesul lor* (Educatore, Cluj).
- **stabilirea limitelor și gestionarea comportamentelor dificile**. Unul dintre educatori exemplifică modul în care interacțiunea între participanți a adus părinților informații despre cum să gestioneze situații comune, cu care se confruntă deseori părinții *„se întrebau ele, voi cum faceți când mergem la cumpărături și insistă să ia 5 jucării, deși îi spun, azi nu cumpărăm jucării. Și cum negociem și cum răspundeți”* (Educatore, Alba), educatorii apreciind că tocmai astfel de exemple concrete sunt foarte utile.
- **timpul acordat copilului și importanța educației timpurii** sunt alte teme reținute de educatori prin feedback-ul primit de la părinți *„au menționat despre acordarea timpului copilului [...] despre importanța educației”* (Educatore, Olt).
- **utilizarea tehnologiei** apare ca o preocupare practică a familiilor: *„Tehnologia [...] îi interesează foarte mult pentru că se luptă cu asta, că mulți le dau telefonul și până la urmă să îl scoată și nu mai știu cum să procedeze [...] sunt mulți care nu știu să gestioneze[...] crizele astea ale copiilor”* (Educatore, Cluj).

Dincolo de satisfacția față de activități, interviurile oferă indicii și privind **potențiale schimbări percepute** de reprezentanții educaționali, deși acestea nu sunt semnalate uniform și nu pot fi generalizate la nivelul tuturor participanților:

- Percepții privind schimbări în relația părinte–copil: *„S-au schimbat [...] față de copii. I-am văzut în unele situații și pare că s-a mai schimbat ceva. Deci, de verbalizat, nu... nu am fost de față la lucrurile astea, dar s-au păstrat în fapt.”* (Educatore, Neamț).
- Percepția schimbărilor în relația părinte–grădiniță: *„Școala Părinților [...] pentru că aici și-au dat seama părinții de foarte multe lucruri [...] iar da, Școala Părinților, pentru că aici părinții au început să devină mai deschiși, să zic așa, față de noi.”* (Educatore, Ilfov).

Rezultatele intervenției „Ghiozdănel cu viitor”

În anul patru de implementare a proiectului „Start în educație”, 60.000 de preșcolari au primit câte un „Ghiozdănel cu viitor”. Această componentă a proiectului are rolul de a facilita accesul copiilor la un set de rechizite, jocuri și alte materiale educaționale și urmărește, totodată, să creeze contexte pentru desfășurarea unor activități comune părinte–copil. Chestionarul pre-intervenție a fost aplicat unui eșantion de 753 de părinți.

Satisfacția față de materialele educaționale din „Ghiozdănel cu viitor”

La nivel general cercetarea calitativă a relevat faptul că *„Ghiozdănel cu viitor”* a fost perceput atât de părinți, cât și de cadrele didactice intervievate (educatoare, învățătoare, directoare, inspectoare) drept o intervenție binevenită atât din punct de vedere al diversității materialelor, cât și a calității acestora. Așa cum a descris o educatoare din județul Cluj, ghiozdănelul i-a depășit așteptările în termeni de calitate și de diversitate a materialelor: *„Deci, cumva, am plecat cu ideea că o să primim ceva ne semnificativ și am ajuns la ghiozdanul acela calitativ, care pentru mine a fost „wow”. Mie mi-a plăcut mult ce era în el și chiar aveau lucruri utile, care se pot folosi.”* (Educatore, Cluj).

Afirmația este întărită de o directoare a unei grădinițe din județul Călărași: „Faptul că au fost echipate mult mai complet și complex, adică și cu jocuri, și au fost foarte încântați copiii, chiar mi-au arătat colegele niște filmulețe în momentul în care copiilor au deschis acasă ghiozdănelul, bucurie, fericire, faptul că poate să le folosească acasă. De obicei, educatoarele se cam ocupă, ele, să le cumpere la școală, la grădiniță, rechizite și materiale cu care să lucreze.” (Directoare, Călărași).

Perspectiva generală a părinților asupra materialelor incluse în ghiozdănel a fost aceea că ghiozdănelul a cuprins o gamă suficient de largă de materiale pentru activități și, în plus, a avut și un grad de utilitate crescut. Un părinte intervievat subliniază paleta largă de activități educaționale implicate prin intermediul materialelor din ghiozdănel: „Credeți-mă toate domeniile au fost cuprinse în acel ghiozdănel.” (Părinte, Argeș).

În rândul părinților intervievați intervenția a fost percepută și în termeni de utilitate, așa cum un părinte din Brașov a menționat faptul că au fost scutiți de plata rechizitelor pentru o perioadă: „Au ajutat părinții, adică nu le-am mai cumpărat noi. Nu a trebuit să cumpărăm. Da, au fost... Bine gândite, da.” (Părinte, Brașov).

Percepția educatorilor și directorilor asupra modului de raportare a părinților la ghiozdănel a fost asociată, pe de-o parte, cu utilitatea intervenției, iar pe altă parte, cu timpul petrecut de părinți împreună copiii.

De cealaltă parte, o educatoare a afirmat că percepția sa asupra încântării părinților a fost alimentată de petrecerea timpului într-un mod calitativ împreună cu copiii: „În ceea ce îi privește pe părinți, aceștia au fost extrem de încântați. Am primit un feedback pozitiv și prin prisma atelierelor desfășurate, dar și prin prisma materialelor primite în acele ghiozdănele pentru că au petrecut timp de calitate desfășurând activitățile [cu copiii].” (Educatoare, Ilfov).

Părinții confirmă percepția educatorilor subliniind că ghiozdănelul a avut o utilitate economică: „Și pentru noi ca părinți, o grijă [financiară] în minus.” (Părinte, Ialomița).

Percepția cadrelor didactice asupra modului în care preșcolarii au primit intervenția gravitează în jurul încântării și atașamentului față de ghiozdănel. Preșcolarii au fost încântați de materialele incluse în ghiozdănel, indiferent de nivelul lor de implicare școlară, așa cum a descris o educatoare din județul Brașov: „Și mai ales pentru cei care au drag de școală, cumva au fost foarte încântați de ele. Dar și ceilalți, că au avut jocuri, au avut și de fapt ghiozdanele. Adică chiar dacă nu sunt așa foarte mult cu școala, cel puțin pe partea de joc, cu siguranță toți au fost.” (Educatoare, Brașov).

Încântarea copiilor în ceea ce privește primirea Ghiozdănelului cu viitor a fost descrisă de o educatoare din Brașov prin sentimentul de atașament al unui preșcolar față de ghiozdănel: „Cel mai mult, cred că au avut chestia asta, că e lucrul lor. Că ei de obicei nu au grijă. E un băiețel care el niciodată, tot timpul trebuie... «doamna, sticla mea de apă?» dar ghiozdanul lui îl recunoaște. [...] Dar, în schimb, ghiozdanului îi zice, «ăsta-i ghiozdanul meu, ăsta știu, dar de unde? Uite, am făcut eu aici un semn mic.» A făcut el ceva cu o cariocă, acolo.” (Educatoare, Brașov).

O educatoare din Ilfov a concluzionat afirmând că „Ghiozdănel cu viitor” le-a oferit copiilor posibilitatea de a se simți egali indiferent de situația financiară a familiei: „S-au bucurat enorm. Noi lucrăm și cu copii care provin din familii cu o situație financiară mai puțin bună, cu unii dintre ei, nu cu toți. Și atunci cumva a fost extrem de plăcută experiența și cred că am privit-o noi ca și când toți copiii au plecat cu șanse egale primind aceleași materiale.” (Educatoare, Ilfov).

Părinții au descris într-un mod similar percepția lor asupra raportării preșcolarilor la ghiozdănel evidențiind bucuria, entuziasmul preșcolarilor, dar și atașamentul acestora pentru ghiozdănel:

“

**„Nu am văzut nimic să nu folosim.
Deci tot am folosit din ghiozdănel.
Ne-am bucurat de fiecare lucru.”
(Părinte, Brașov).**

“

**„Și l-a pus fiecare la loc, că știe că
dacă are rechizite le pune deoparte.
Când îi trebuie, știe dacă are sau
asta. Cărțile le-am tot făcut.”
(Părinte, Brașov).**

“

**„N-are voie nimeni să atingă
ghiozdănelul.”
(Părinte, Călărași).**

Utilizarea materialelor

94,7% dintre părinții care au răspuns la chestionar au afirmat că *au folosit materialele din ghiozdănel* împreună cu copilul *des* (**26,3%**) și *foarte des* (**68,4%**). Utilizarea mai redusă este raportată de **5,1%** dintre respondenți, iar doar **0,3%** afirmă că nu au utilizat materialele.

Din perspectiva părinților, utilizarea materialelor este asociată și cu beneficii percepute privind dezvoltarea copiilor. Astfel, **95,1%** dintre părinții care au răspuns la chestionar au afirmat că materialele i-au ajutat pe copii să se dezvolte în *mare* sau *foarte mare măsură* (**55,4%** alegând varianta în *foarte mare măsură*. Doar 3,3% dintre respondenți aleg varianta *neutră*, în timp ce **1%** dintre respondenți consideră că i-au ajutat în *mică măsură*.

Totodată, **93,1%** dintre respondenți consideră că materialele i-au ajutat să petreacă timp de calitate cu copilul în *mare măsură* sau în *foarte mare măsură*, ponderea celor care aleg în *foarte mare măsură* fiind de **50,1%**.

În privința modului de utilizare a ghiozdănelului și materialelor incluse de acesta, educatoarele și directoarele au accentuat faptul că din perspectiva lor ghiozdănelul a reprezentat un liant între părinți și copii ce a rezultat în petrecerea timpului împreună. O educatoare din Olt a accentuat petrecerea timpului cu copiii în grădinița din care provine în urma primirii ghiozdănelului: *„Cei de la mine au utilizat și cărțile acelea cu activități, erau încântați și veneau și spuneau că au lucrat cu părinții acasă.”* (Educatoare, Olt).

Ghiozdănel cu viitor alături de materialele cuprinse de acesta au fost utilizate de către copii atât în mod individual, cât și împreună cu părinții. Un părinte descrie folosirea materialelor din ghiozdănel astfel: *„Ieri zicea, mă dor mușchii, mă dor mușchii. Dar cum îl durea, că avea febră musculară, deci nu se lăsa. Tot sărea coarda în curte.”* (Părinte, Brașov)

Pe de altă parte, ghiozdănelul a fost un prilej de a petrece timpul împreună cu părinții, la solicitarea copiilor, așa cum un părinte din Olt a descris: *„Da, dar au fost foarte bune. Au luat, au colorat, au*

pictat. Ne jucăm în permanență cu palețelele și cu mingiuța și... "mami, tu stai acolo, eu stau aici", zi de zi." (Părinte, Olt).

Ghiozdănelul, perceput de mulți dintre educatori ca un liant între părinți și copii, a creat oportunități pentru petrecerea timpului împreună, în contexte în care, în special pentru părinții din zona rurală, acest lucru este îngreunat de muncile asociate traiului în rural, așa cum descrie un părinte din județul Cluj: *„Când am locuit la oraș, am stat la apartament și lucrurile au fost așa, puteam face mai multe lucruri cu copilul, părerea mea. Adică aveam timp mai mult. Acum, timpul nostru se împarte în mai multe locuri. Cred că asta e un factor de ce părinții de la țară nu pot chiar așa, pentru că sunt implicați în mai multe lucruri. Animale, grădina, curte...” (Părinte, Cluj).*

Educatoarele intervievate au afirmat faptul că și grădinițele au beneficiat în mod direct de materialele cuprinse în ghiozdănel. Într-un caz din județul Brașov o educatoare a afirmat că materialele au fost aduse de către copii la grădiniță pentru a desfășura activități împreună cu educatoarele: *„Jocul ăla „aruncă și prinde”. Da, și cu ăla au venit într-o zi. Hai, doamna, să ne jucăm! Bine! Să ne jucăm! Bine că l-ați adus.” (Educatoare, Brașov).*

În discuțiile realizate, părinții asociază utilizarea materialelor din „Ghiozdănel cu viitor” cu o serie de beneficii pentru dezvoltarea și exersarea abilităților copiilor. Printre principalele teme menționate se regăsesc dezvoltarea atenției, concentrării, exersarea abilităților logico-matematice și consolidarea abilităților deja dobândite. Totodată, părinții evidențiază crearea unor contexte pentru petrecerea timpului împreună cu copilul ca un alt beneficiu al utilizării materialelor. Dezvoltarea copiilor facilitată prin intermediul ghiozdănelului a fost surprinsă în cuvinte de către părinți astfel: *„Dacă trebuia să ia de la doamna ceva creion, trebuia să-i ia culoarea verde. A rămas el blocat pe verde. În schimb, acum, nu demult, desenează și cu roz, și cu albastru, și cu galben. A învățat, da, să folosească și alte culori.” (Părinte, Brașov).*

Un alt părinte evidențiază exersarea abilităților logico-matematice ale copilului: *„Cred că le-a dezvoltat cel puțin, din partea mea, a dezvoltat puțin inteligența. Adică, după ce a făcut puzzle-ul acela, el mai având și dându-le la o parte, a început să le mai adune, să le facă. S-au mai strâns, mai avem prieteni care au copii de exact aceeași vârstă și îi adună și le fac și pe alea.” (Părinte Ialomița).*

Petrecerea timpului împreună de către părinte și copil este descrisă de părinți ca unul dintre beneficiile asociate utilizării materialelor: *„Am [împreună cu copilul] desenat, am făcut harta, am folosit plastilina în diverse moduri.”*

Ce reflectă datele comparative între cele două momente de măsurare?

O dimensiune urmărită prin intermediul comparației pre-intervenție și post-intervenție este și timpul petrecut împreună și activitățile desfășurate în familie, aspect relevant și pentru componenta „Ghiozdănel cu viitor”, prin activitățile comune pe care materialele le pot facilita. Compararea datelor între etapa pre-intervenție și etapa post-intervenție indică o evoluție favorabilă a distribuției răspunsurilor părinților privind timpul petrecut împreună cu copiii. Ponderea celor care declară că petrec *mai mult de o oră zilnic* cu copilul lor crește de la **53,2%** la **57,8% (+4,6 puncte procentuale)**. În același timp, scade ponderea celor care declară că petrec *cel puțin 20–30 de minute zilnic* cu copilul (32,3% la 29,4%) și a celor care petrec *câteva ore pe săptămână, dar nu zilnic* (12,3% la 10,0%). Răspunsurile care indică un timp foarte redus petrecut împreună rămân marginale în ambele etape (sub **0,5%**).

Cum văd reprezentanții grădinițelor rezultatele?

Reprezentanții grădinițelor participanți la etapa post-intervenție (n=35) asociază utilizarea materialelor din Ghiozdănel cu o serie de schimbări favorabile. Cea mai frecvent menționată este *creșterea interesului copiilor pentru activitățile din grădiniță*, indicată de **88,6%** dintre respondenți (cumulând

răspunsurile în mare sau foarte mare măsură). De asemenea, **77,1%** dintre respondenți consideră că preșcolarii relatează mai frecvent activități realizate acasă, și aceeași pondere indică o mai bună pregătire a preșcolarilor pentru grădiniță. Participarea mai constantă la grădiniță este menționată de **74,3%** dintre respondenți.

Percepțiile reprezentanților unităților educaționale sugerează și o posibilă continuitate a activităților educaționale între grădiniță și acasă. Astfel, *continuarea activităților de la grădiniță acasă, de către mai mulți copii* este menționată de **74,3%** dintre reprezentanții respondenți și *desfășurarea de activități educative acasă de către părinți* de **68,6%** dintre aceștia. Alte efecte menționate spontan au fost: o atitudine mai pozitivă a părinților, o mai bună înțelegere a importanței grădiniței, creșterea interesului pentru învățare, precum și „îmbunătățirea vizibilă a vocabularului activ la copiii care au lucrat constant cu materialele din kit”.

Datele calitative completează imaginea rezultatelor percepute de către educatori, directori și reprezentanți ai Inspectoratelor Școlare Județene. Răspunsurile reprezentanților educaționali includ percepții privind îmbunătățirea abilităților copiilor, implicarea din partea copiilor în procesul de învățare și utilitatea practică pentru familii. Educatorii aduc exemple privind modalități în care materialele au fost utilizate și schimbări observate: *„Să mănuiască materialele de lucru. Și la plastilină și cum să țină creionușul și cum să coloreze.”* (Educatore, Brașov).

“

„Da, am un băiețel căruia nu îi plăcea să coloreze, de exemplu, dar a descoperit prin jocul acesta cu cărțicele, creioanele și tot ce-au avut acolo, și i s-a deschis pofta, să zic așa. Da, da și venind din altă parte că asta este treaba, să fie ceva nou să fie venit din altă parte nu de la părinți. Și așa însă venind din altă parte a fost o surpriză foarte mare și, da, pe băiețelul acesta l-a făcut să înceapă să coloreze și chiar foarte frumos.”

(Educatore, Ilfov).

Per ansamblu, reprezentanții educaționali au considerat că ghiozdănelul este bine echipat, având tot ce este necesar unui preșcolar, cuprinzând foarte multe produse utile și de calitate.

Analizate împreună, datele conturează o utilizare frecventă a materialelor din „Ghiozdănel cu viitor” și o percepție favorabilă asupra utilității acestora. Răspunsurile părinților și ale reprezentanților grădinițelor sugerează că materialele pot aduce contexte pentru activități comune părinte-copil și pentru continuarea acasă a unor activități educaționale. Datele comparative colectate în cele două momente, pre-intervenție și post-intervenție, completează această imagine printr-o ușoară creștere a ponderii părinților care declară că petrec *mai mult de o oră zilnic* cu copilul, fără ca această evoluție să poată fi atribuită în mod direct proiectului.

Recomandări

Consolidarea mecanismelor de multiplicare dezvoltate prin cursurile de „Bune practici în educația parentală”, „Formator” și prin „Rețeaua educatorilor”. Datele arată că aceste componente au creat contexte pentru transferul competențelor către alți educatori și pentru aplicarea acestora în activități concrete cu părinții și copiii, indicând importanța continuității.

1. **Consolidarea platformei „Start în educație” ca instrument de acces la resurse, multiplicare și susținabilitate a intervențiilor proiectului.** Dezvoltarea resurselor digitale contribuie la dezvoltarea unor mecanisme suplimentare de multiplicare, prin care resursele proiectului în domeniul educației timpurii devin accesibile unui număr mai mare de educatori, grădinițe și familii.
2. **Menținerea abordării integrate educator-grădiniță-familie.** Rezultatele indică complementaritatea componentelor proiectului: formarea sprijină dezvoltarea competențelor educatorilor, creând contexte pentru aplicarea și multiplicarea acestora; „ABC Grădi” susține activitatea educațională din grădiniță, iar „Școala Părinților” și „Ghiozdănel cu viitor” extind intervenția către familie.
3. **Dezvoltarea unei componente mai ample a cercetării educației timpurii în România.** Extinderea componentei de cercetare poate urmări, dincolo de evaluarea intervențiilor proiectului, situația educației timpurii, participarea la educația timpurie, resursele și practicile existente la nivelul grădinițelor, implicarea familiei, accesul la resurse și servicii, incluziunea copiilor vulnerabili și cu CES, precum și diferențele dintre mediile și comunitățile din România.
4. **Rezultatele evaluării evidențiază și dimensiuni în care nevoile persistă.** Incluziunea copiilor cu CES apare transversal în date, prin nevoia de resurse adaptate, dezvoltarea competențelor educatorilor și accesul la servicii specializate.
5. **Deși datele indică, în ansamblu, un nivel ridicat de interes și participare a părinților la activitățile proiectului, mobilizarea acestora nu este uniformă în toate comunitățile.** Printre dificultățile semnalate de o parte dintre educatorii implicați în organizarea atelierelor se regăsesc dificultăți legate de disponibilitatea părinților, timpul necesar și perioada de desfășurare a activităților. Acestea pot sugera existența unor constrângeri punctuale de participare. Rezultatele indică astfel importanța adaptării modalităților de mobilizare și a organizării activităților la particularitățile comunităților și la disponibilitatea familiilor.